

Elisa Lindqvist

Miljöösuunnittelun opiskelija, Lahden ammattikorkeakoulu

HAJALAN KYLÄ

MAISEMASELVITYS

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO 1

1.1 Työn tarkoitus 1

1.2 Käytetyt menetelmät..... 1

2 ALUEEN RAJAUS..... 2

3 MAISEMASELVITYS 3

3.1 Suurmaisema..... 3

3.2 Historia..... 5

3.3 Nykytilanne 7

3.4 Arvokkaat maisema-alueet..... 14

3.5 Perinnemaisemat 17

3. 6 Arvokkaat luontokohteet..... 17

3.7 Rakennetut kulttuuriympäristöt 18

3.8 Alueen rakennuskantaa..... 19

3.9 Muinaisjäännökset 20

3.10 Maisemarakenne ja luonnonmaisema 22

3.11 Maisemakuva..... 27

3.12 Maiseman arvot..... 27

4 MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET 28

4.1 Yleistä maankäytön suunnittelusta maaseutumaisilla alueilla 28

4.2 Alueen maisemalliset maankäyttösuositukset 29

LÄHTEET 30

LIITTEET 32

1 JOHDANTO

1.1 Työn tarkoitus

Työ sisältää Hajalan kyläalueelle laaditun maisemaselvityksen. Työ on osa alueellista koheesio- ja kilpailukykyohjelmaa, jonka keskeisenä tavoitteena on ollut kylien kehittäminen osana seudun aluerakennetta. Salon kaupunki aloittaa vuoden 2014 alussa yleiskaavan laatimisen Hajalan kyläalueelle ja tämä työ toimii pohjana tulevalle kaavoitusprosessille.

Maisemaselvityksessä on tutkittu muun muassa alueen maaperää, topografiaa, ilmastoa ja kasvillisuutta sekä kulttuuriympäristöä. Maisemaselvityksen yhteydessä on myös tarkasteltu alueen soveltuvuutta uudelle rakentamiselle luonnonolosuhteiden sekä tärkeiden maisema-alueiden kannalta. Samaan aikaan tämän selvityksen kanssa inventoitiin lisäksi alueen rakennuskantaa 1940- 1960-luvuilta, jonka yhteydessä tärkeiksi kohteiksi nousseet rakennukset on otettu mukaan tähän selvitykseen.

Työ on osa opinnäytetyötä ja työn on laatinut Lahden ammattikorkeakoulun miljöösuunnittelun opiskelija Elisa Lindqvist. Salon kaupungilta ohjaajana on toiminut kehysalueyksikön päällikkö ja kaavainsinööri Timo Alhoke. Rakennusinventointiin ohjausta on antanut myös Varsinais-Suomen maakuntamuseon tutkija Sara Tamsaari. Lahden ammattikorkeakoulusta opinnäytetyön valvovana opettajana on toiminut arkkitehti Eeva Aarrevaara.

1.2 Käytetyt menetelmät

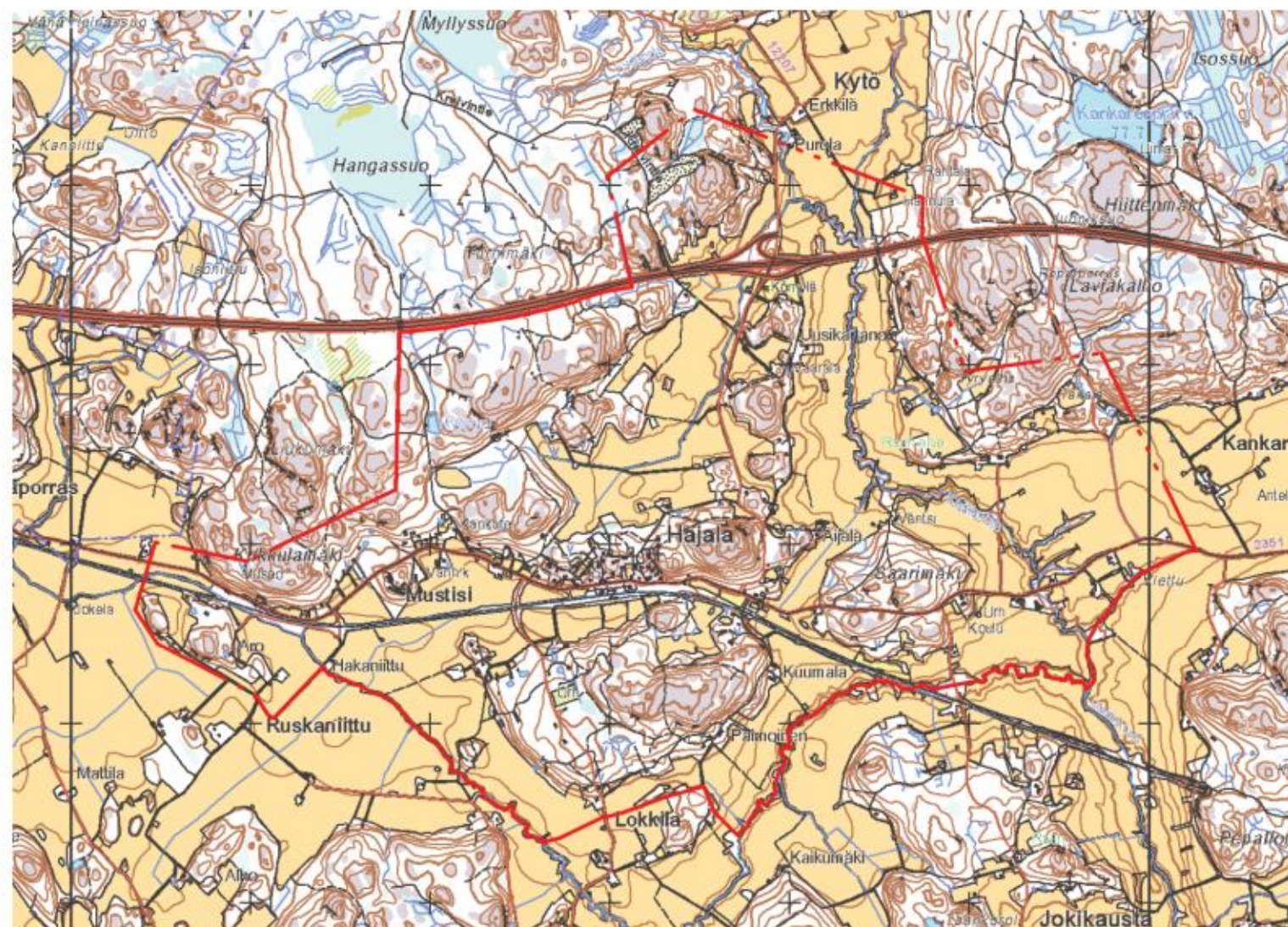
Maisemaselvityksen pohjana on käytetty vanhoja alueeseen liittyviä maisemaselvityksiä, museoviraston ja maakuntamuseon arkistoja, ilmakuvia ja Salon kaupungin paikkatietoaineiston sekä Lounaispaikan karttoja. Lisäksi alueelle on tehty maastokäyntejä syksyn 2013 aikana.

Rakennusinventointi on suoritettu hankkimalla ensin tietoja 1940–1960- luvun rakennuskannasta Salon kaupungin paikkatietoaineistosta. Lisäksi Varsinais-Suomen maakuntamuseon inventointiportaalia on käytetty laajalti hyödyksi. Tietoja on täydennetty maastokäyntien yhteydessä kerätyllä aineistolla, kuten valokuvilla ja asukkaiden haastatteluilla.

2 ALUEEN RAJAUS

Tarkasteltava alue sijaitsee Lounais-Suomessa, Varsinais-Suomen maakunnassa, Salon länsiosassa, rajoittuen lännessä Paimion rajalle noin 15 kilometrin päähän Salon keskustasta.

Selvitysalueen pinta-ala on noin 1225ha ja se sisältää Hajalan kylän keskeiset asutut alueet sekä Turku-Helsinki -moottoritien ja 110-tien väliin jäävän Hajalan taajaman. Maakunnallisesti Hajala sijoittuu kahden keskuksen, Salon ja Turun väliin. (Salon kaupunki 2011.)

3 MAISEMASELVITYS

Maisema on moniulotteinen kuva jostain paikasta. Maisema koostuu luonnonpiirteistä sekä ihmisen luomista elementeistä. Se on kuitenkin paljon muutakin kuin fyysinen ympäristö – se on jotakin, jonka pystymme kuulemaan, näkemään ja tuntemaan. Maisemassa näemme nykyhetken, mutta toisaalta siitä heijastuu myös osa ihmisen ja luonnon historiaa. Maisema on polku muistoihimme ja omat tietomme ja kokemuksemme vaikuttavat sen sisältöön ja arvottamiseen. (Heikkilä 2000; Mikkonen-Hirvonen 2013.)

Maisemat voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: luonnonmaisemiin ja kulttuurimaisemiin. Maiseman muodostavat luonnonmaisema ja kulttuurimaisema yhdessä - kallioperä, maaperä, maanpinnan muodot, vesistöt ja kasvillisuus, joita ihmisen muokkaamat pellot, niityt, rakennukset, tiet, kylät ja kaupungit täydentävät. (Heikkilä 2000.)

3.1 Suurmaisema

Hajala sijaitsee Varsinais-Suomessa, Salon seudulla. Suomi on jaettu kymmeneen eri maisemamaakuntaan, joista osa jakautuu edelleen seutuihin. Jako on tehty kulttuurimaisemille ominaisten alueellisten piirteiden ja maisemien vaihtelevuuden mukaan. Läheisten seutujen väliset erot eivät ole jyrkkiä, sillä maisemien piirteet vaihteluvat yleensä vähittäin. Kaukaiset seudut ja maakunnat ovat sen sijaan maisemiltaan huomattavan erilaisia. Hajalan kylä sijoittuu tässä jaossa Lounaismaan maisemamaakuntaan ja edelleen Lounaiseen viljelyseutuun, valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi luokitellulle Uskelan- ja Halikonjoen laaksojen alueelle.

Lounaismaa kohosi kuivaksi maaksi vasta atlanttisella kaudella noin 7500- 4500 vuotta sitten ja muinaisen merenpohjan paksut savikerrostumat peittivät laajoja alueita. Halikonlahteen laskevat Uskelan- ja Halikonjoki ovat muokanneet maastoa tehden syvät

uomat laaksoon, joka on muutoin loivapiirteinen. Uomat halkovat loivasti kumpuilevia laajoja viljelyksiä. Nämä jokilaaksoiksi kutsutut alueet ovat tuottoisan maatalouden perusta.

Tyypillisiä Lounaismaan suurmaiseman piirteitä ovat rannikolle suuntautuvat jokilaaksot sekä niiden väliset saarekkeiksi kaventuneet selännealueet. Varsinais-Suomessa ei ole laajoja yhtenäisiä alueita tai selkeästi omaleimaisia kokonaisuuksia, vaan maisemarakenne on vaihtelevaa ja pienipiirteistä. Maisema- alueet limittyvät toisiinsa ja vyöhykkeiden sisällä on toisen vyöhykkeen tyyppisiä osa-alueita. (Heikkilä 2000; Valtion ympäristöhallinto 2013; Valtion ympäristöhallinto 2011a.)

Hajalassa nämä tyypilliset Lounaismaan suurmaiseman piirteet on nähtävissä peltoalueiden ja korkeiden moreenikumpareilla sijaitsevien metsävyöhykkeiden vaihtelevuutena. Kylän keskus sijoittuu melko keskelle yleiskaava- aluetta ja rakennukset ovat sijoittuneet pääasiallisesti nauhamaisesti kylän läpi kulkevan Vanhan Turuntien varteen. Hajalan kylä edustaa hyvin säilynyttä tienvarsiasutusta.

3.2 Historia

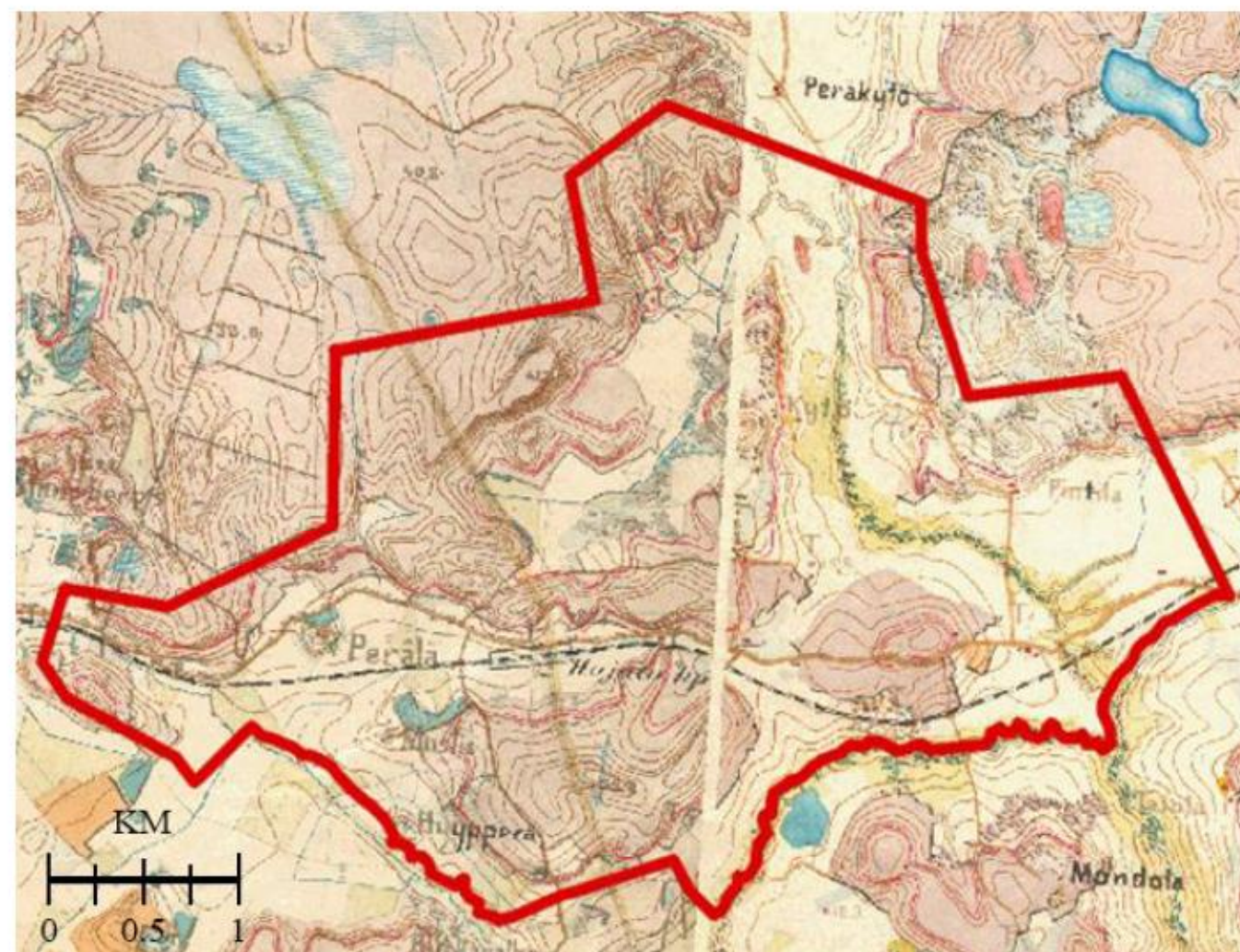
Hajala sijaitsee Itämerestä työntyvän kapean Halikonlahden rannalla. Itämeri yhdisti muinoin vastakkaisten rantojen kulttuurit ja tämä oli muinaisajan ihmiselle elinehto. Halikonlahti oli portti Itämereltä Suomenniemelle.

Hajalassa sijaitsee yksi järvi, Kankareenjärvi, jonka tiedetään tutkimusten perusteella olleen monien vuosisatojen ajan pellavan liotuspaikka. Kankareenjärvi ei kuitenkaan sijoitu selvitys-alueelle. Alueella on tehty myös useita muita löydöksiä, jotka kertovat alueen olleen kivikautinen asuinpaikka. Muun muassa Hajalan kunnalliskodin (nykyään Vire-koti) alueelta on tehty kivikautinen asuinpaikkalöytö.

Hajala kuului aikoinaan ruotsalaisen ruokalisäoikeuden piiriin ja kylä maksoi veronsa voina. Näiden vanhojen veromerkintöjen perusteella Hajalan kylän synty voidaan ajoittaa 1300-luvulle. Asutus Hajalaan on levinnyt Paimiosta ja Hajala kuului aluksi Paimion hallintopitäjään Savion verokuntaan ja Piikkiön kihlakuntaan, kunnes se 1865 siirrettiin Halikkoon. Hajalan ja Perälän yksinäistilat on merkitty maarekisteriin 27.6.1797. Hajalalla oli yhteisviljelyksiä Perälän tilan ja Lokkilan kylässä sijaitsevan Alastalon kanssa kunnes 6.3.1916 tapahtui isonjaonjärjestely tilusvaihtoineen, jolloin Hajalan yksinäistila erotettiin Perälän yksinäistalosta Paimion kunnassa ja lohkottiin.

Hajalan kylän ensimmäinen Halikon rippikirjoissa nimeltä mainittu torppa on Huhtala, joka syntyi 1810-luvun lopulla tai 1820-luvun alussa. Muita torppia ovat 1850-luvulta mainittu Haanpää sekä Granbom, josta maininnat alkavat 1850-luvun lopulta. 1880-luvulta mainitaan vielä Falkki ja seuraavalla vuosikymmenellä Alihakala. Torppien lisäksi kylässä oli vielä mäkitupalais-, itsellis- yms. asutusta. (Hirviluoto & Pitkänen 1992; Varsinais-Suomen maakuntamuseo 2013.)

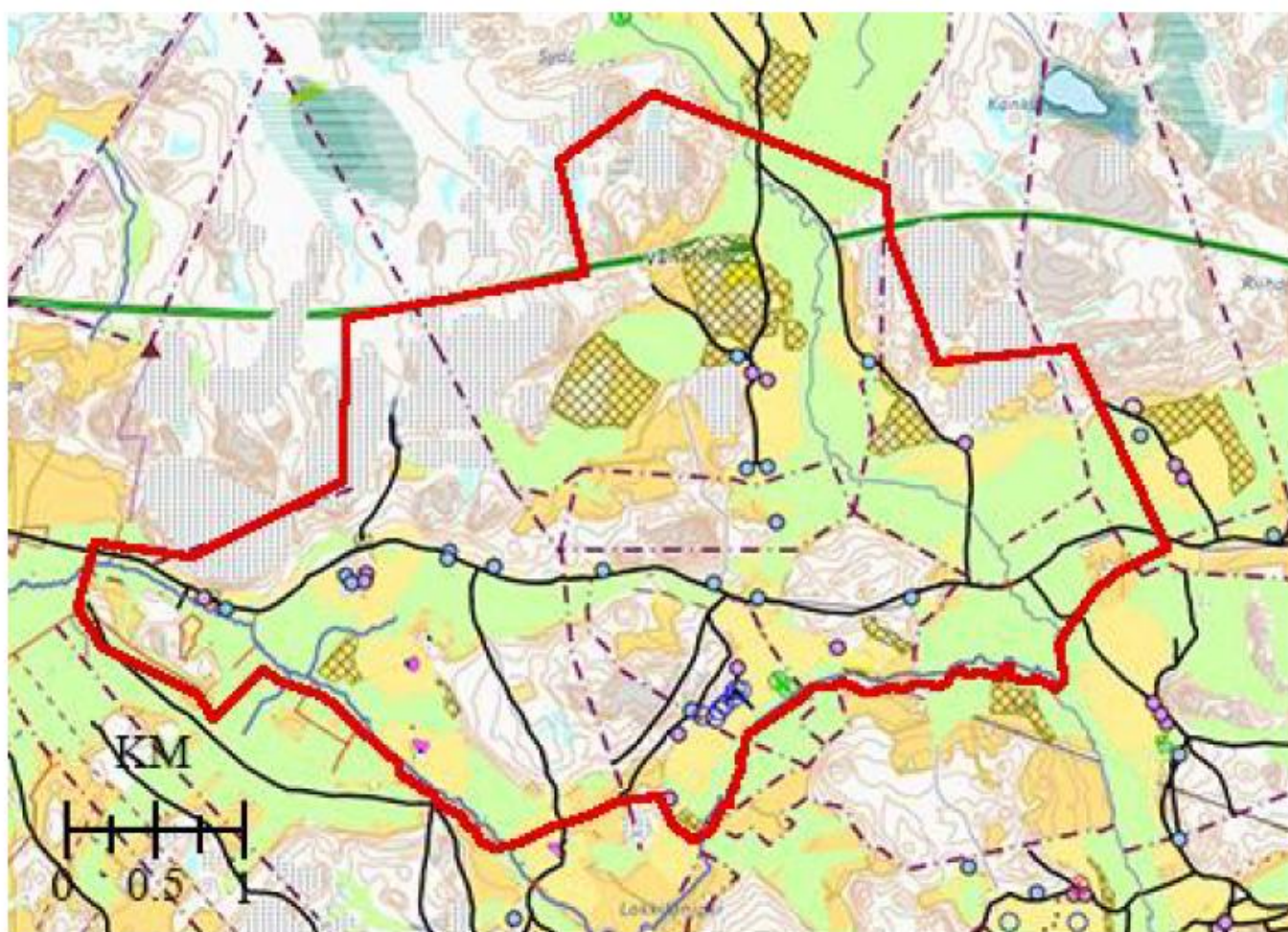
Alla on ote senaatin kartastosta, johon selvitysalue on rajattu punaisella. Senaatin kartastot ovat Venäjän armeijan topografisten joukkojen 1800-luvun lopulla ja 1900-alussa alun perin sotilaallisia tarkoituksia varten laatimia karttoja, joiden avulla pystyy perehtymään tuon ajan maankäyttöön.

Ote senaatinkartastosta 1800–1900 -luvulta (Pohjakartta: Lounaispaikka 2013)

Senaatin kartan karttamerkintöjen perusteella nykyisen Hajalan kylän alue on jo tuolloin ollut pitkälti viljelyskäytössä. Senaatin kartastoissa pellot on väritetty valkoiseksi ja havumetsät, lehtimetsät sekä sekametsät on eroteltu toisistaan eri väreillä.

Historiaa pystyy tutkimaan myös maisemahistoriakartoista, jotka on tehty siten, että vanhat kartastot digitoidaan ja siirretään nykyisten karttojen päälle. Alla on ote Hajalan kyläalueen maisemahistoriakartasta. Karttaan on merkitty muun muassa entiset torpat sinisillä palloilla, peltoalueet keltaisella värillä ja niityt vihreällä. Karttaan on merkitty ruuturasterilla myös muutama hakamaa. Vertailemalla karttaa nykyiseen tilanteeseen, huomataan, että esimerkiksi lähes kaikki entiset niittyalueet ovat nykyään viljelykäytössä.

Ote maisemahistoriakartasta (Pohjakartta: Varsinais-Suomen maakuntamuseo 2013)

Hajalan läpi kulkee niin sanottu Kuninkaantie, josta käytetään myös nimitystä Suuri Rantatie. Tie on 1340-tai 1350-luvulla muotoutunut historiallinen maantie, joka on johtanut Turusta Viipuriin. Sen tärkein käyttöjakso liikenteellisesti ajoittuu 1700-luvulle, jolloin se oli osa Tukholman ja Pietarin välistä postitietä. Kesällä 1991 Tielaitoksen museotoiminta ja tienvarren seutukaavaliitot inventoivat Kuninkaantien linjauksen. Nykyisen valtakunnan rajan sisäpuolella olevan tien pituus on n. 510km, josta n. 70 % on yleistä tietä. Vuonna 1997 tie viitoitettiin Turusta Vaalimaalle matkailutietä osoittavin kyltein. Viitoitus ei kuitenkaan vastaa aivan kaikilta osin alkuperäistä reittiä, sillä osa teistä on nykyään yksityisiä tai poistettu kokonaan käytöstä. (Tiehallinto 2013.) Tämä historiallisesti merkittävä tie on kuvattu myös edellisellä sivulla olevaan senaatin karttaan.

1900-luvun alussa Hajala kehittyi Halikon keskustaksi Hajalan kartanon omistaman sahan sekä sen lähetyvillä sijaitsevan rautatieaseman vaikutuksesta. Rautatien sekä Turku-Helsinki maantien luomat hyvät kulkuyhteydet toivat kylään osittain osuustoimintapohjalta syntyneitä palveluita. Vuonna 1903 kylään perustettiin muun muassa osuuskauppa, 1905 Hajalan osuusmeijeri ja vuonna 1926 Hajalan osuuskassa, josta myöhemmin muodostui Hajalan osuuspankki.

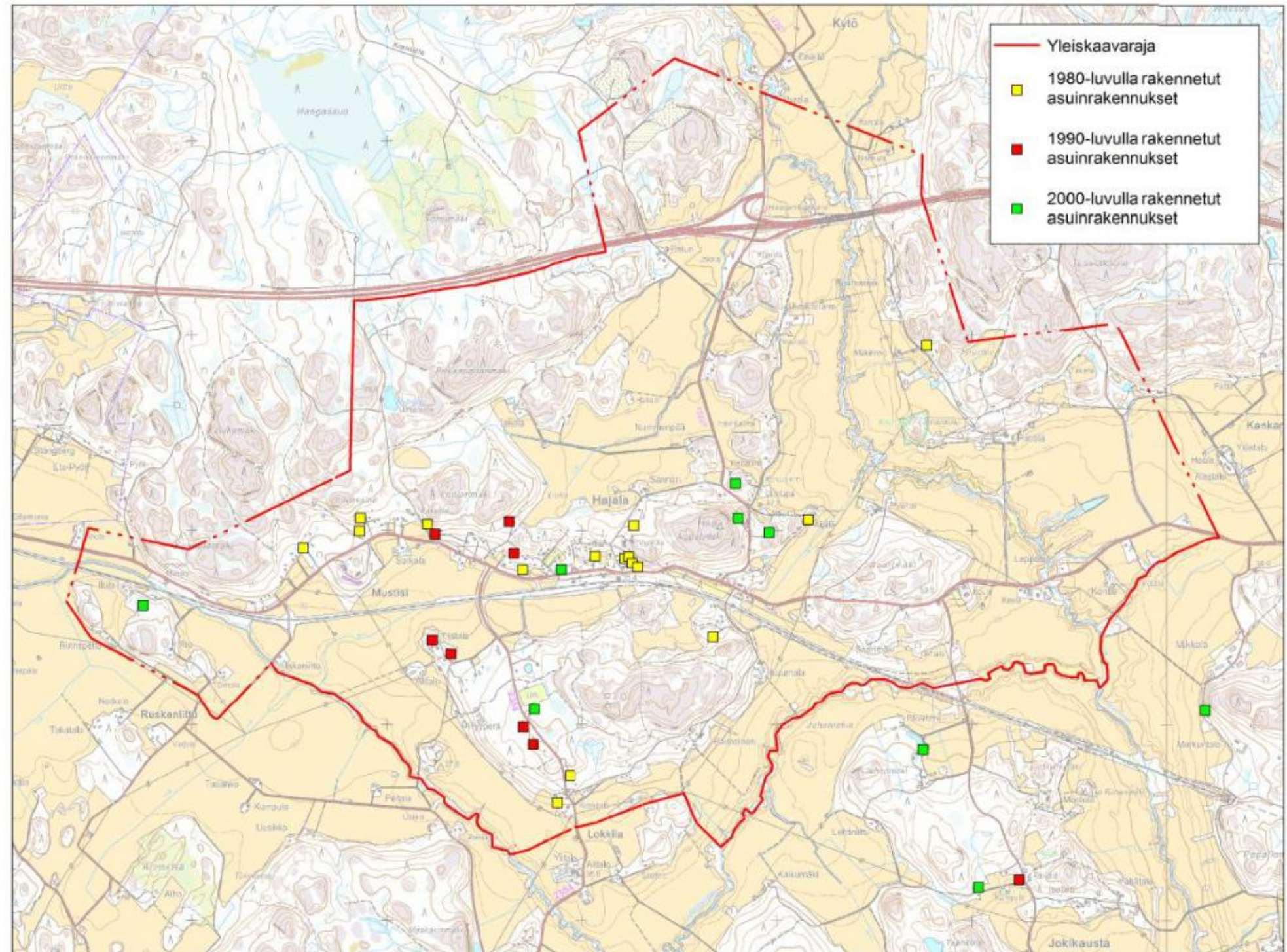
Kylä alkoi kuitenkin 50-luvun jälkeen menettää vetovoimaisuuttaan, sillä se jäi liikenteellisesti syrjään Turku-Helsinki-tien (nykyinen seututie 110) valmistuttua ja rautatieaseman lopetettua vuonna 1960. Palvelut hiipuivat pikkuhiljaa ja siirtyivät asemiaan vahvistaneen Halikon kirkonkylän alueelle ja suurempiin keskuksiin. (Salon kaupunki 2011.)

3.3 Nykytilanne

3.3.1 Asutus

Selvitysalueella asuu noin 300 henkeä, joista suurin osa on sijoittunut varsinaiseen kyläkeskukseen, joka sijaitsee Turku-Helsinki -rautatien pohjoispuolella vanhan rautatieaseman läheisyydessä. Kylän keskustassa sijaitsee yksi rivitalo, mutta muut asuinrakennukset ovat omakotitaloja. Rakennuskanta alueella on vanhaa ja nykyisistä asuinrakennuksista on noin puolet rakennettu ennen 1950-lukua. Hajalan nykyinen asutus seurailee mäkien rinteitä, vain pari 1900-luvun puolivälin taloa sijaitsee peltojen keskellä. Suuri osa entisiä niittyjä on nyt viljelty. Moottoritie liittymään johtavan Tapiolantien varteen on 2000-luvulla rakennettu myös uusia rakennuksia. Uudisrakentamisen sijoittuminen alueelle on esitetty viereisellä kartalla.

Maaseutualueilla väestön määrä on ollut viime aikoina kasvussa ja myös Hajalan väkiluku on viimeisen 20 vuoden aikana noussut tasaisesti. Lisäksi väestön ikärakenne on muuttunut siten, että alle 15-vuotiaiden osuus on kasvanut 14%:sta 20%:iin ja yli 65-vuotiaiden osuus pienentynyt 21%:sta 16%:iin. Väestö on siis hiljalleen nuorentunut. (Salon kaupunki 2012; Salon kaupunki 2011.)

Uudisrakentamisen sijoittuminen alueelle (Salon kaupunki 2014)

3.3.2 Elinkeinot ja palvelut

Hajala on maatalousvaltaista maaseutualuetta ja tilastoalueella toimii 40 maatilakeskusta ja muutama hevostila. Hajalassa on yksi kyläkoulu sekä päiväkotia. Koulussa oppilaita on vuosittain noin 45, joka täyttää Salon kaupungin vähimmäisvaatimukset, jotta koulu säilyy kunnallisten peruspalveluiden joukossa. Yleiskaavan laatiminen tukee koulun säilymistä alueella. Lisäksi kunnallisista palveluista Hajalassa on nuorisotila Kerhola sekä urheilukenttä.

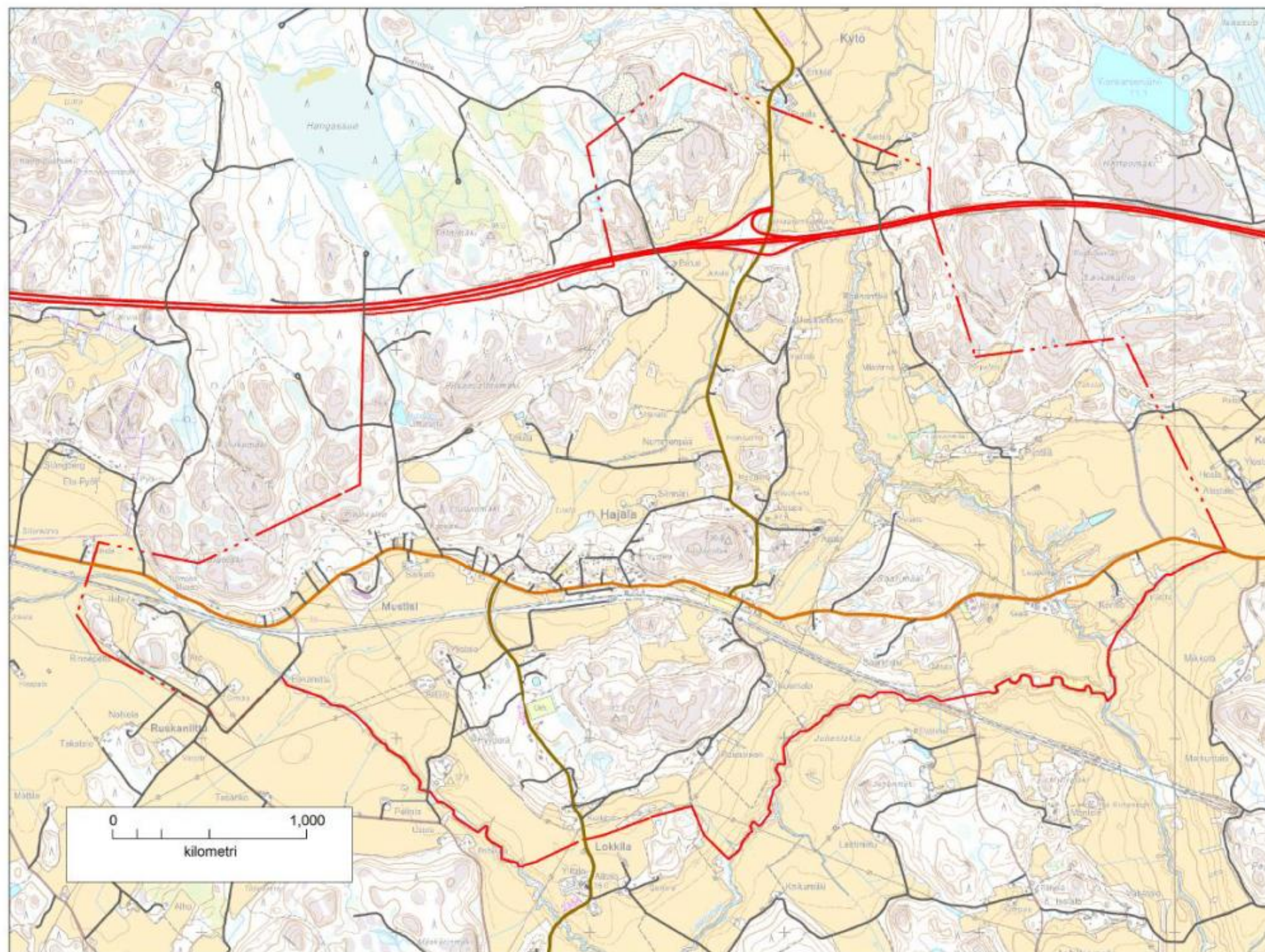
Yksityisiä palveluita Hajalassa on melko vähän ja esimerkiksi kauppa ja posti puuttuvat alueelta. Suurimpia yksityisiä palveluita ovat Vire Koti Hajala (vanhusten palveluasumiseen keskittyvä yritys) sekä lastensuojeluyksikkö Salon Perhetukikeskus. (Salon kaupunki 2011; Salon kaupunki 2012.)

Hajalan koulu (Elisa Lindqvist 2013)

3.3.3 Tiestö ja liikenne

Selvitysalueen läpi alueen pohjoisosassa kulkee Turku-Helsinki – moottoritie (kuvassa punaisella), josta on liittymä Hajalaan. Moottoritien valmistumisen jälkeen 2000-luvun alkupuolella on alueen uudisrakentaminen keskittynyt liittymän lähetyville. Lisäksi kyläalueen läpi kulkee Vanha Turuntie (kuvassa oranssilla). Vanhan Turuntien kautta kulkee linja-auto – vuoro Salosta Turkuun. Tien vieressä eteläpuolella kulkee Turku-Helsinki junarata.

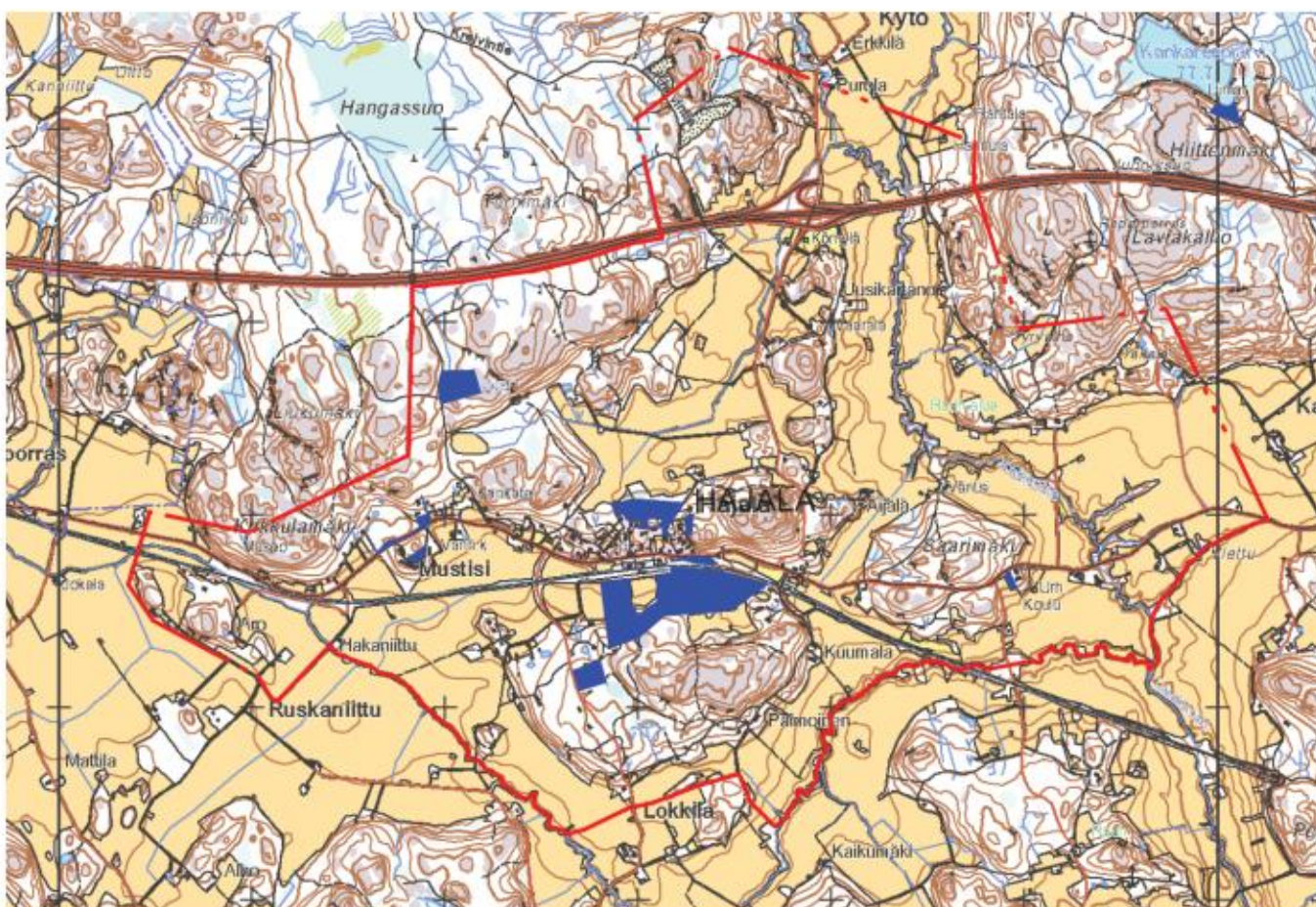

Alueen tiestö (Salon kaupunki 2013)

3.3.4 Suunnittelutilanne

3.3.4.1 Maanomistus

Suurin osa selvitysalueen maasta on yksityisessä omistuksessa. Salon kaupunki omistaa alueelta maata yhteensä noin 60ha ja tästä alasta suurin osa sijoittuu rautatieaseman eteläiselle puolelle. Tämän lisäksi urheilukentän, koulun ja Myllytyryn uimapaikan maapohjat sekä kylätaajaman asuntoalueen pohjoispuolella oleva metsäalue ovat kaupungin omistuksessa. Kaupungin omistamat maat alla olevassa kuvassa sinisellä värjäyksellä ja selvitysalue on rajattu punaisella. (Salon kaupunki 2012.)

3.3.4.2 Maakuntakaava

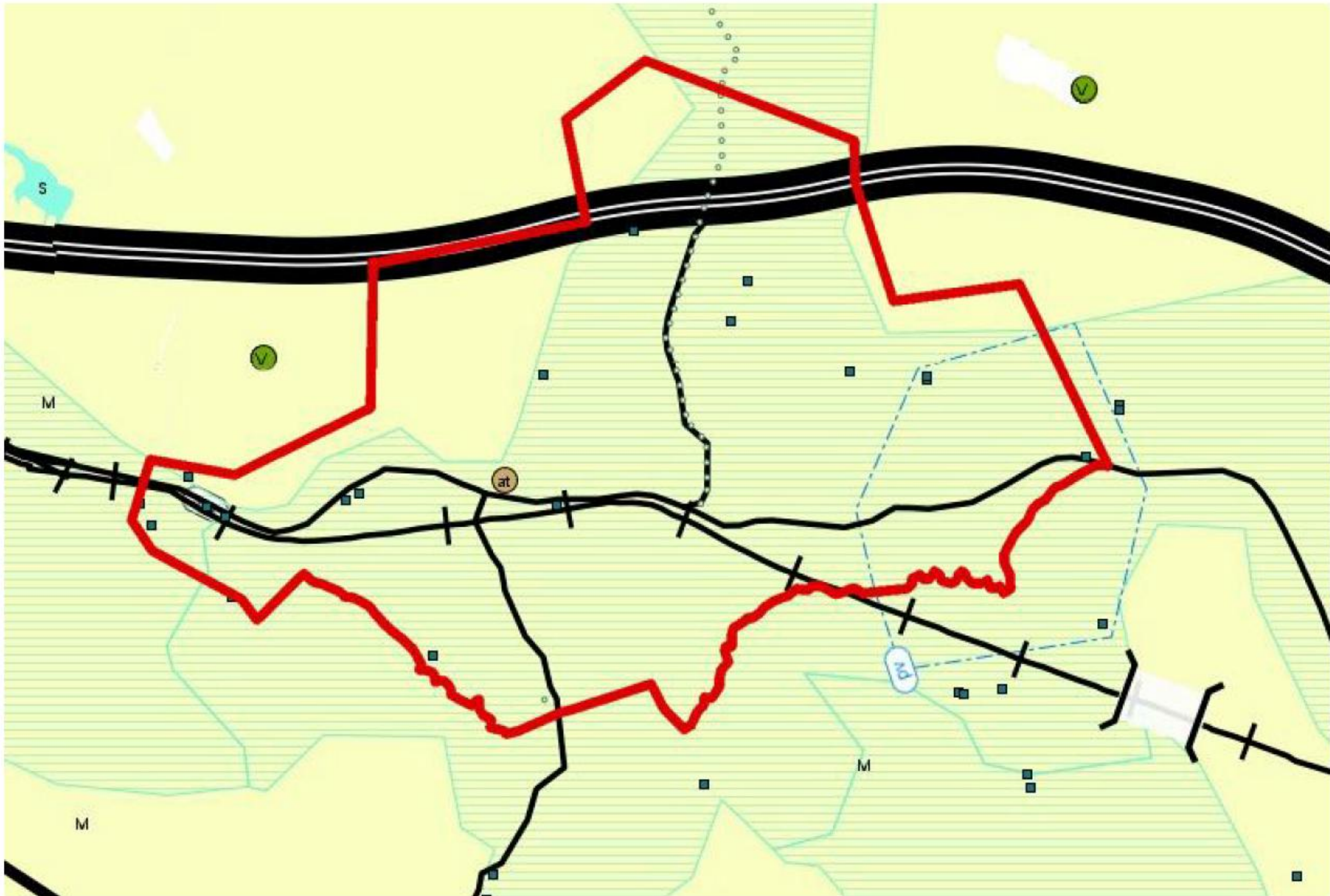
Selvitysalueella on voimassa Salon seudun maakuntakaava, joka on vahvistettu ympäristöministeriössä 11.12.2008. Ote maakuntakaavasta löytyy seuraavalta sivulta.

Maakuntakaavassa selvitysalue on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Tällaiset alueet on tarkoitettu maa- ja metsätalouden käyttöön, mutta niitä voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta merkittävästi haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös jokamiehen oikeuden mukaiseen ulkoiluun ja retkeilyyn sekä haja-asutusluonteeseen pysyvään tai loma-asutukseen.

Lähes koko suunnittelualue sijoittuu maakuntakaavassa kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta merkittävälle alueelle. Alue on merkitty kaavaan sinisellä vaakaviivituksella. Rakentamisen tulee sopia olemassa olevaan rakennuskantaan ja sen tulee sijoittua aukeamien reunoille. Suunnittelussa on otettava huomioon maiseman arvot ja suunnitelmien ja toimenpiteiden tulee edistää peltojen, niittyjen ja muiden avoimien maisemien säilymistä.

Vanha Turuntie on merkitty kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi tieksi. Määräyksessä tien linjaukseen tai tasaukseen ei saa tehdä muutoksia ilman erityisiä kulttuurihistoriallisia tavoitteita. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on lisäksi pyydettävä museoviranomaisten lausunto. (Salon kaupunki 2012.)

Maanomistus (Salon kaupunki 2013)

Ote Varsinais-Suomen maakuntakaavasta (Pohjakartta: Lounaispaikka 2013)

3.3.4.3 Yleiskaava

Hajalan osayleiskaava on laadittu vuonna 1981 tarkoituksena taata Hajalan kylätaajaman elinkelpoisuus ja viihtyisyys osoittamalla uudisrakentamiselle ja elinkeinotoiminnalle kylärakennetta eheyttävät sijoituspaikat. Myöhemmin tätä osayleiskaavaa on uudistettu vuoden 1995, mutta kaava ei kuitenkaan saanut lainvoimaa. Hajalassa ei siis tällä hetkellä ole voimassa olevaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. (Salon kaupunki 2012.)

3.3.4.4 Asemakaava

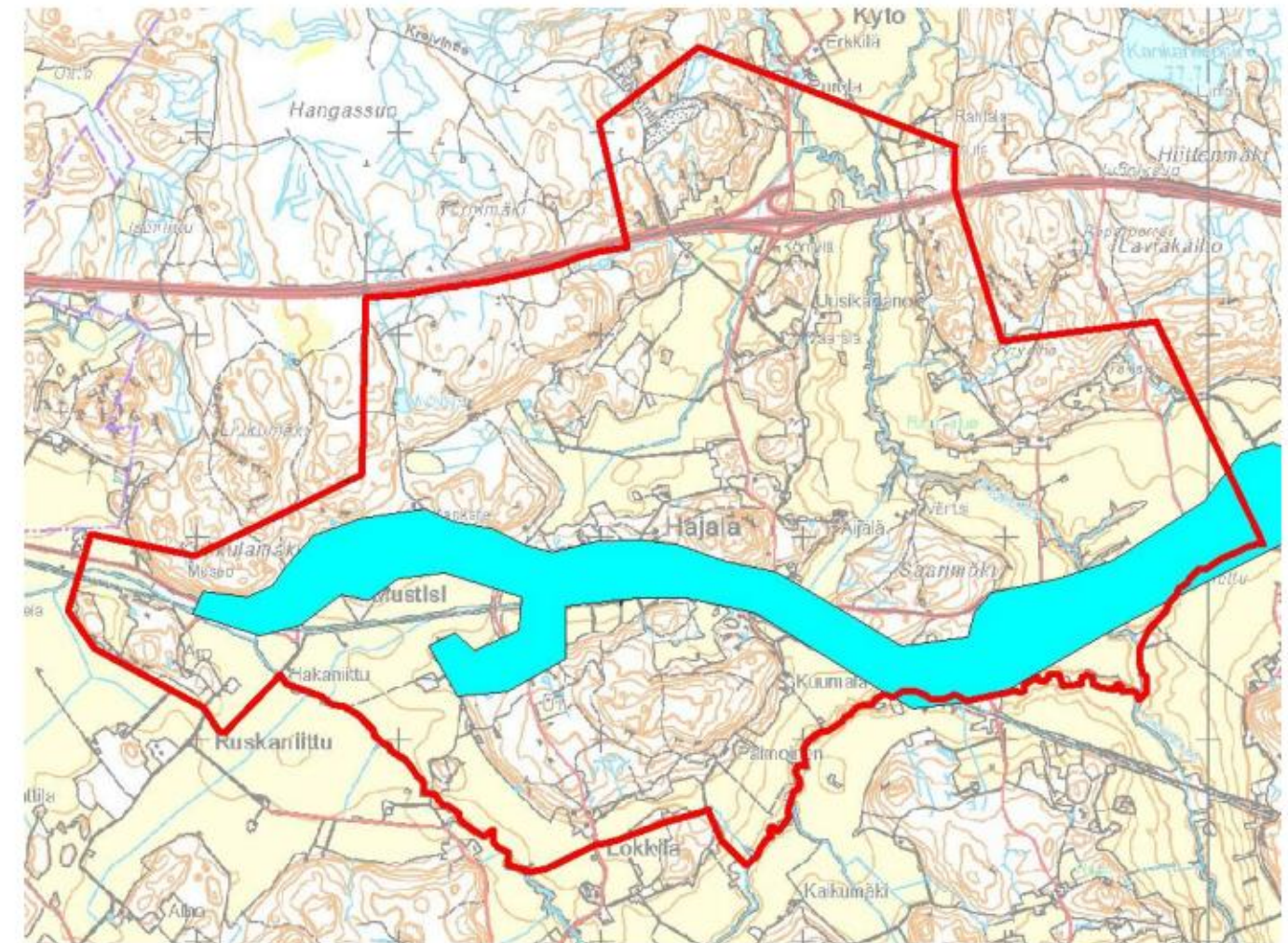
Selvitysalueella ei ole asemakaavaa. (Salon kaupunki 2012.)

3.3.4.5 Kyläkaava

Selvitysalueelle on laadittu epävirallinen maankäytön suunnitelma eli kyläkaava vuonna 2011. Kaavassa on osoitettu mahdollisia uuden rakentamisen paikkoja ja otettu huomioon maakuntakaavan tuomat rajoitukset rakentamiselle, joita ovat esimerkiksi suojeltavat ja arvokkaat maisema-alueet. Kyläkaava on laadittu asukkaiden näkemysten perusteella eikä sillä ole sitovia oikeusvaikutuksia. Kyläkaava on liitteenä työn lopussa (LIITE 1). (Salon kaupunki 2012.)

3.3.5 Kunnallistekniikka

Selvitysalueella ei ole kunnallisesti järjestettyjä vesihuolto- ja viemäröintijärjestelmiä. Alueella toimii yksi kunnallinen vesilaitos, joka tuottaa puhdasta vettä muutamalle kymmenelle yksityistaloudelle, mutta muuten taloudet hankkivat vetensä pääosin porakaivoista. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ja Varsinais-Suomen liiton selvityksessä alue on kuitenkin merkitty potentiaalisesti viemäröitäväksi alueeksi. (Salon kaupunki 2012.) Tämä tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Uudet rakennuspaikat olisi hyvä sijoittaa tämän alueen läheisyyteen.

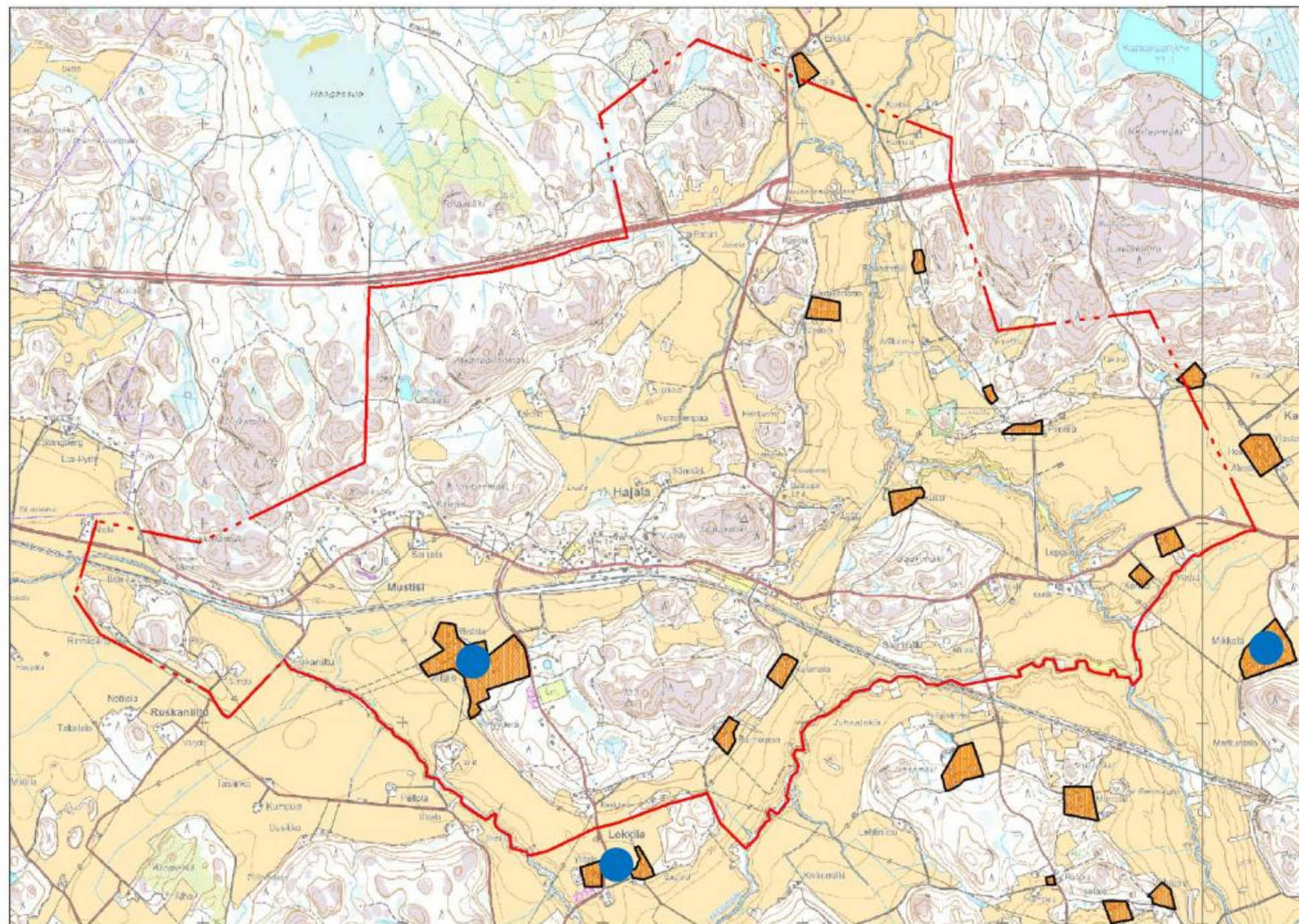
Potentiaalinen viemäröitävä alue (Salon kaupunki 2013)

3.3.6 Maatalouskeskukset

Hajala on maatalousvaltaista aluetta ja olemassa olevat maatilat ja eläintenpitoyksiköt tulisi huomioida uusia rakennuspaikkoja määriteltäessä. Maatalousalueiden ympärille tulee jättää riittävästi tilaa toimintojen ylläpitämiseen ja mahdolliseen laajentamiseen. Maatilat saattavat aiheuttaa myös hajuhaittoja lähiympäristöön ja myös tästä syystä rakentamista maatalousalueiden lähistölle tulisi välttää.

Viereiseen karttaan on merkitty Hajalan maatalouskeskusten alueet ja lisäksi alueet, joilla pidetään eläimiä sinisellä värillä. Eläintenpitoyksiköitä selvitysalueelta löytyy yksi, joka on keskittynyt lihasikojen kasvatukseen. Lisäksi eläintenpitoyksiköitä löytyy selvitysalueen välittömästä läheisyydestä etelä- sekä itäpuolelta. (Salon kaupunki 2013.)

Selvitysalueen maatalouskeskukset ja eläintenpitoyksiköt (Salon kaupunki 2013)

3.4 Arvokkaat maisema-alueet

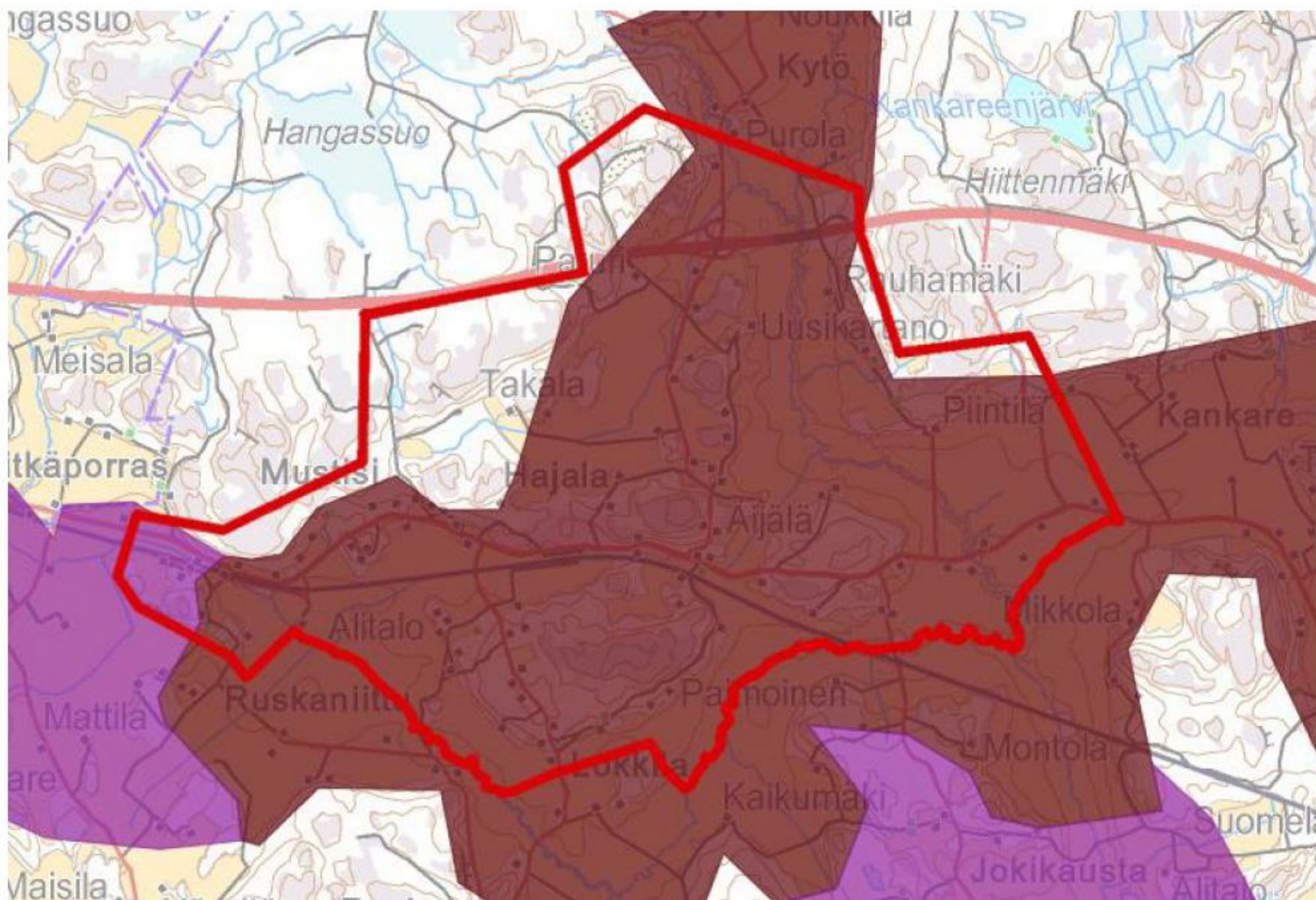
Arvokkaat maisema-alueet ovat edustavimpia maaseudun kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu sekä monimuotoiseen kulttuurivaikutteeseen maaseudun luontoon, että hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Suurin osa tällaisista maisema-alueista sijaitsee juuri Etelä- ja Länsi-Suomen viljelyseuduilla. Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyt valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että nämä arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä ja ne tulee muun muassa sisällyttää maakuntakaavoihin.

Arvokkaat maisema-alueet jaotellaan valtakunnallisesti arvokkaisiin sekä maakunnallisesti arvokkaisiin. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet ovat yleensä koko Suomen maaseudun kulttuuriympäristöä edustavia kokonaisuuksia ja lisäksi ne edustavat parhaiten maisemamaakunnalleen tyypillistä kulttuurimaisemaa.

Maakunnallisesti arvokkaat alueet ovat yleensä puolestaan monimuotoisempia ja kuvastavat maakuntansa identiteettiä. Ne eivät välttämättä täytä yhtä monta kriteeriä kuin valtakunnallisesti arvokkaat alueet, mutta ne edustavat esimerkillisesti maakunnalle tai maakunnan osalle tyypillistä tai erityistä kulttuurimaisemaa. (Nyman 2014.)

Hajalan avointa viljelymaisemaa (Elisa Lindqvist 2013)

3.4.1 Selvitysalueen sijoittuminen arvokkaalle maisema-alueelle

Selvitysalue sijaitsee lähes kokonaan tällä hetkellä valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellulla maisema-alueella ja kaavoitettaessa on se otettava huomioon ja varmistettava, että kulttuuriympäristön arvoja ei rikota.

Alueen sijoittuminen arvokkaaseen maisema-alueeseen näkyy viereisessä kuvassa. Valtakunnallisesti sekä maakunnallisesti arvokas maisema-alue näkyy kartassa ruskeaksi värjättynä ja maakunnallisesti arvokas alue lilan värisenä. Selvitysalue on rajattu punaisella.

Maakunnallisesti arvokas Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokas

Selvitysalueen sijoittuminen arvokkaalle maisema-alueelle (Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2013)

3.4.2 Arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi

Suomessa on tällä hetkellä valtioneuvoston vuonna 1995 tekemän periaatepäätöksen mukaan valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita yhteensä 156. Ympäristöministeriö aloitti vuonna 2010 yhdessä ELY-keskusten ja maakuntien liittojen kanssa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin, joka on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2014 loppuun mennessä. Inventoinnin tavoitteena on tarkistaa aluevalikoima, arvoluokka sekä rajaukset vastaamaan uudistuneita maisemanhoidon toteuttamis- ja ohjausjärjestelmiä, joita ovat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, eurooppalainen maisemayleissopimus, luonnonsuojelulaki sekä maatalouden ympäristötuki.

Inventoinnit suoritetaan maaseudun kulttuurimaisemiin, erityisesti viljelymaisemiin ja muihin alkutuotannon synnyttämiin maisemiin. Huomiota kiinnitetään hyvin säilyneisiin, elinvoimaisiin, luonnoltaan ja kulttuuriperinnöltään monipuolisiin kyliin viljelymaisemakokonaisuuksiin, luonnonalueineen ja historiallisine kohteineen. Lisäksi selvitetään maisemanähtävyyksiä.

Inventointien tulosten perusteella koostetaan uusi ehdotus valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Ehdotuksen pohjalta on tarkoitus valmistella maisema-alueista uusi valtioneuvoston päätös. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointien yhteydessä inventoidaan myös maakunnallisesti arvokkaat alueet, joista päättäminen kuitenkin kuuluu maakuntien liitoille. Uusien valtakunnallisesti arvokkaiden alueiden rajausten on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2015 ja maakunnallisesti arvokkaat puolestaan seuraavassa maakuntakaavassa.

Hajalan kyläalueelle nämä uudet ehdotukset eivät tuo suurta muutosta. Ainoastaan selvitysalueen itäosassa oleva maakunnallisesti arvokas alue on ehdotuksessa nostettu valtakunnallisesti arvokkaaksi. Lisäksi entinen Uskelan- Halikonjokilaakso on uudessa ehdotuksessa jaettu kahteen erilliseen alueeseen. Tässä luokituksessa Hajala sijoittuu Halikonjoki-laakson alueelle. (Nyman 2014, Seppälä 2014.)

Näkymä metsäiseltä saarekkeelta (Timo Alhoke)

3.5 Perinnemaisemat

Perinnemaisemat ovat maisematyyppejä, jotka ovat syntyneet perinteisten maankäyttötapojen myötä ja ne voidaan jakaa perinnebiotooppeihin ja rakennettuihin perinnemaisemiin. Perinnebiotoopeiksi luetellaan erilaiset niityt, kedot, ahot, kaskimetsät, hakamaat, nummet ja metsälaitumet. Rakennettua perinnemaisemaa puolestaan edustavat muun muassa historialliset rakennukset ja rakennelmat lähiympäristöineen sekä muinaisjäännökset. (Valtion ympäristöhallinto 2011b.) Selvitysalueella ei ole perinnemaisemiksi luokiteltuja alueita.

3.6 Arvokkaat luontokohteet

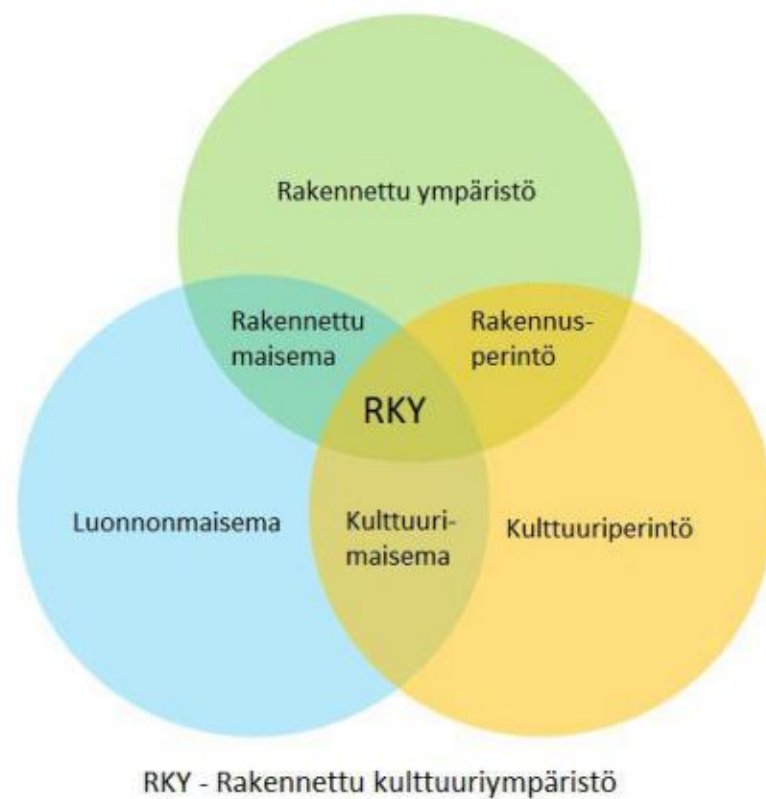
Selvitysalueella ei ole todettu olevan erityisiä arvokkaita luontokohteita. Alueelle ollaan tulevaisuudessa mahdollisesti laatimassa luontoselvitys.

Myllytyryn uimapaikka (Timo Alhoke)

3.7 Rakennetut kulttuuriympäristöt

Rakennettu ympäristö, luonnon maisema sekä kulttuuriperintö ovat koko ajan kiinteässä vaikutuksessa toistensa kanssa. Rakennettu ympäristö yhdessä luonnon maiseman kanssa muodostaa rakennetun maiseman. Luonnon maisema yhdessä kulttuuriperinnön kanssa puolestaan muodostaa kulttuurimaiseman. Kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö taas muodostavat rakennusperinnön. Nämä kolme – rakennettu maisema, kulttuurimaisema ja rakennusperintö – muodostavat yhdessä rakennetun kulttuuriympäristön. (Lindh 2013.)

Selvitysalueella sijaitsee runsaasti historiallisesti merkittäviä rakennuksia ja rakennetun ympäristön kokonaisuuksia. Kohteet on lueteltu vieressä. (Salon kaupunki 2012.)

- Hajala I (sr 69): Yksinäistalo. Seudullinen.
- Alastalo II (aik. Alastalo) (sr 184): Kantatalo vanhalla kylätontillaan. Seudullinen. Kuuluu rakennetun ympäristön ryhmäkokonaisuuteen (srr 37).
- Mutkanperä (sr 186): Talolan vahtitupa, radanvartijan asunto, myöhemmin VR:n taukotupana. Seudullinen.
- Vähätalo (sr 192): Osatalo, vanhalla tontilla. Seudullinen. Kuuluu rakennetun ympäristön ryhmäkokonaisuuteen (srr 39).
- Tenhola (sr 273): Seudullinen.
- Uusitalo (eli Uusikartano) (sr 275): Osatalo. Seudullinen.
- Ylimmäinen eli Noukkila (sr 276) : Kantatalo vanhalla kylätontillaan. Seudullinen. Kuuluu rakennetun ympäristön ryhmäkokonaisuuteen (srr 53).
- Pysäkki (Hajalan asema) (sr 335): Seudullinen.
- Trömperi (sr 400): Pappilan torppa. Suojeltu rakennussuojelulailla. Valtakunnallinen / osa valtakunnallista kokonaisuutta. Kuuluu rakennetun ympäristön aluekokonaisuuteen (srr 137).
- Piintilä (sr 418): Ratsutila. Valtakunnallisesti arvokas ympäristö. Arvotus: valtakunnallinen/osa valtakunnallista kokonaisuutta. Kuuluu rakennetun ympäristön ryhmäkokonaisuuteen (srr 89).

3.8 Alueen rakennuskantaa

Hajalan asuinrakennuksista suurin osa on rakennettu 1940- 1960-luvuilla eli ne edustavat niin sanotun jälleenrakennuskauden rakentamistyyliä. Rakennukset ovat sijoittuneet suurimmaksi osaksi nauhamaisesti Vanhan Turuntien varteen. Myös moottoritielle johtavan Tapiolantien varresta löytyy jälleenrakennuskauden rakennuksia.

1940- 1960 –luvun rakennuskannan inventoinnin yhteydessä esiin nousi muutamia selvitysalueella sijaitsevia edustavia jälleenrakennusaikakauden asuinrakennuksia ja/tai pihapiirejä:

3.8.1 Leppäoja (Vanha Turuntie 839)

Rakennus sijaitsee melko lähellä koulua, selvitysalueen itäosassa. Talo on tyypillinen sotien jälkeinen puolitoistakerroksien asuinrakennus ja maisemallisesti arvokas. Pihalla on myös nykyään varastona toimiva entinen navetta.

3.8.2 Viitala (Vanha Turuntie 800)

Viitala sijaitsee selvitysalueen aivan itäisimmässä osassa. Se on tyypillinen viime sotien jälkeinen pienen tilan pihapiiri ja maisemallisesti arvokas.

3.8.3 Takala (Takalantilantie 110)

Takalan tila sijaitsee melko kaukana muista rakennuksista selvitysalueen luoteisosassa. Takalan asuinrakennus on rakennettu vuonna 1944. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen olemuksensa kunnostustöidenkin jälkeen ja esimerkiksi uusitut ikkunat ovat täysin alkuperäisten kaltaiset. (Alla olevat kuvat: Jari Laiho)

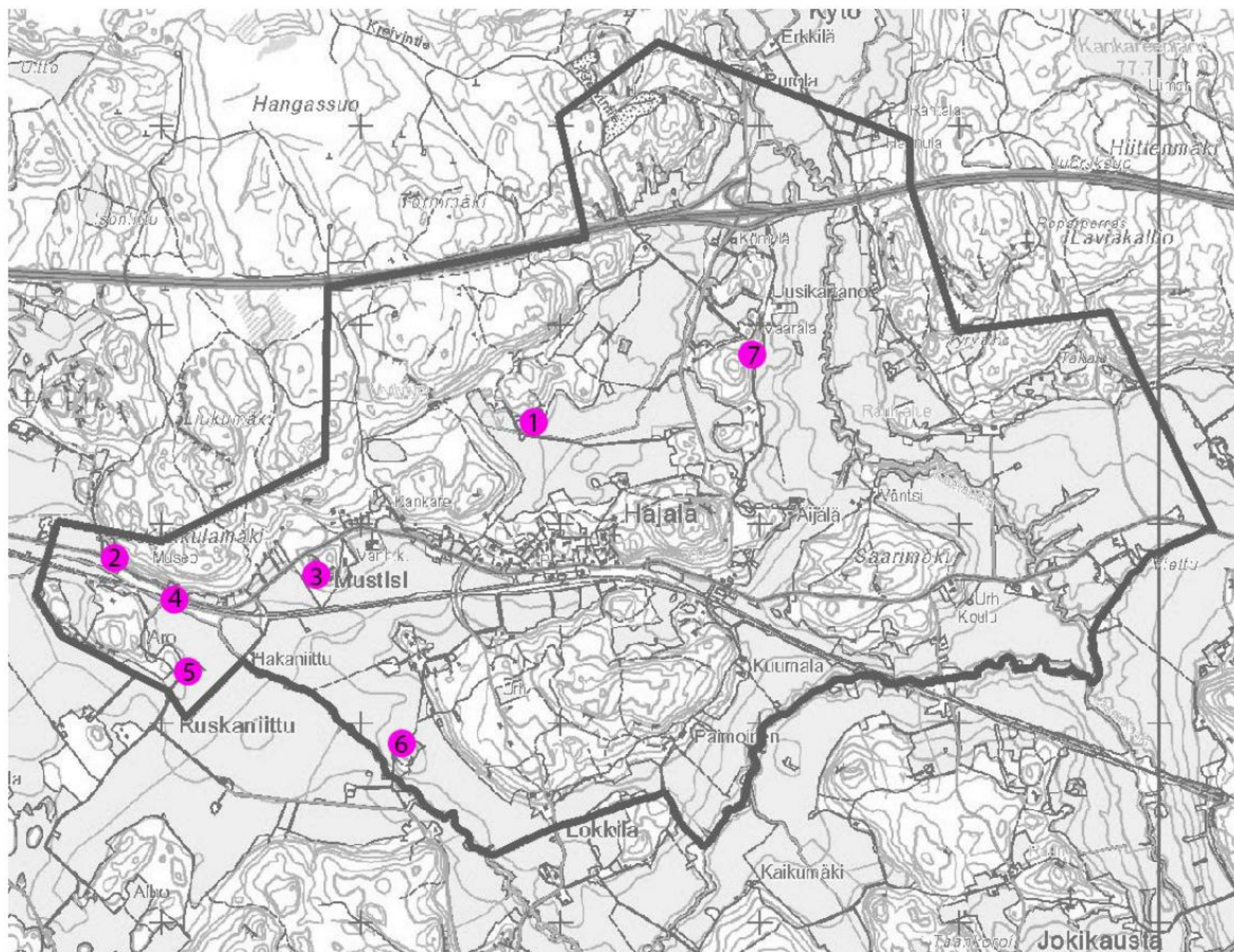

3.9 Muinaisjäännökset

Varsinais-Suomesta on löydetty erityisen paljon muinaisjäännöksiä, joka kertoo siitä, että alueelle on muodostunut jo varhain tiivis asutus. Maakunnasta löytyy ennätysmäärä varsinkin rautakaudelta peräisin olevia jäännöksiä. (Heikkilä 2000.) Myös selvitysalueella on paljon muinaisjäännöksiä luokiteltuja kohteita. Kohteet on lueteltu vieressä ja merkitty seuraavalla sivulla olevaan karttaan. (Salon kaupunki 2012.)

Muinaismuistolain mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoja Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Rauhoitus tarkoittaa, että muinaisjäännökseen ei saa kajota ilman lain nojalla annettua lupaa. Kiinteiksi muinaisjäännöksiksi määritellään yleensä maisemassa tai maaperässä säilyneet kerrostumat tai rakenteet, jotka ovat kauan sitten eläneiden ihmisten toiminnan tuloksia. Tällaisia muinaisjäännöksiä ovat esimerkiksi hautaröykkiöt, kalliomaalaukset, uhrikivet ja linnavuoret. Lisäksi maan alta löytyvät vanhat asuinpaikat luokitellaan muinaisjäännöksiä. (Museovirasto 2012.) Muinaismuistolain mukaan muinaisjäännösten ympärille tulee rakennettaessa jättää vähintään kahden metrin suoja-alue jäännösten näkyviltä ulkoreunoilta mitattuna. (Muinaismuistolaki 295/63, 5§.)

- 1 Takala/Hannula (sm 018): Kivikautinen asuinpaikka.
- 2 Portaanpää (sm 024) : Kivikautinen asuinpaikka
- 3 Kunnalliskoti (sm 025): Kivikautinen asuinpaikka
- 4 Väljälä (sm 027): Kivikautinen asuinpaikka.
- 5 Aro (sm 34): Kivikautinen asuinpaikka.
- 6 Hyyperä (sm 069): Vanha kylätontti, historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös.
- 7 Kytö (sm 072): Vanha Alakydön kylätontti, historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös.

Muinaisjäännökset (Salon kaupunki 2013)

3.10 Maisemarakenne ja luonnonmaisema

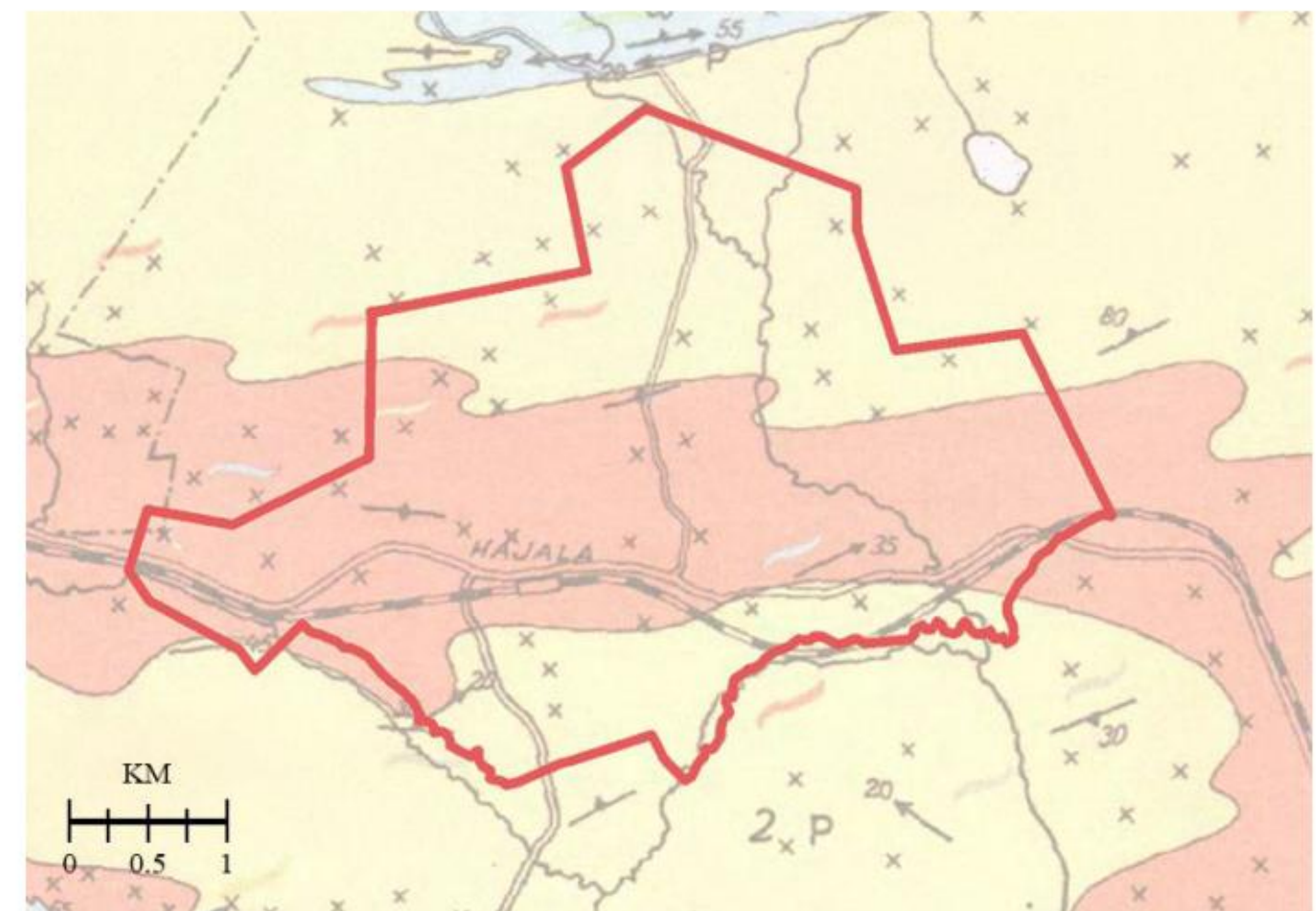
Luonnonmaisemassa ei näy ihmisen toiminnan jälkiä. Luonnonmaisemiksi voidaan lueta esimerkiksi metsät, suot ja tunturit. Tällaisia maisemia on Suomessa jäljellä melko vähän, sillä monet sellaisetkin ympäristöt, jotka ensisilmäyksellä vaikuttavat luonnonmaisemalta, ovat luonnonsuojelulain piirissä. Jo tämä saa aikaan sen, että maisemaan liittyy ihmisen käden jälki. (Mikkonen-Hirvonen 2013.)

Luonnonmaiseman muovautuminen on miljoonien vuosien tulos. Viimeisin jääkausi, joka päättyi Suomessa yli 10 000 vuotta sitten, vaikutti suuresti maamme maastonmuotojen syntyyn. Mannerjään alla puserruksissa ollut maan pinta oli painunut, ja jään sulettua rannikkoseudut olivat pitkään veden peitossa. (Lounatvuori & Putkonen 2001.) Paljastunut maa jäi luonnonvoimien armoille ja vallitseva ilmasto saneli ehdot kasvillisuuden ja koko muun elollisen luonnon kehitykselle (Heikkilä 2000).

3.10.1 Kallioperä

Maiseman perusrungon muodostaa kallio. Kalliot, joita mannerjää on loiventanut, silottanut ja pyöristänyt, rakentaa yhdessä eri kivilajeineen perustan maastonmuodoille. Suomen kallioperä on osa Fennoskandian peruskalliokilpeä ja pääosin happamia syväkivilajeja, kuten graniittia. Pehmeitä kivilajeja, kuten kalkkikiveä, Suomesta ei löydy.

Selvitysalueen kallioperä on pääosin graniittia sekä kvartsi- ja granodioriittia. Se on 1500–1900 milj. vuotta vanha ja sen muovautumiseen on vaikuttanut voimakas huuhtoutuminen, joka on seurausta Itämeren rannan siirtymisen vaiheista. Kallioperä on voimakkaasti rakoillutta ja maasto on pienipiirteistä ja vaihtelevaa. (Lehtomaa 2000.)

Kallioperäkartta (Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2013)

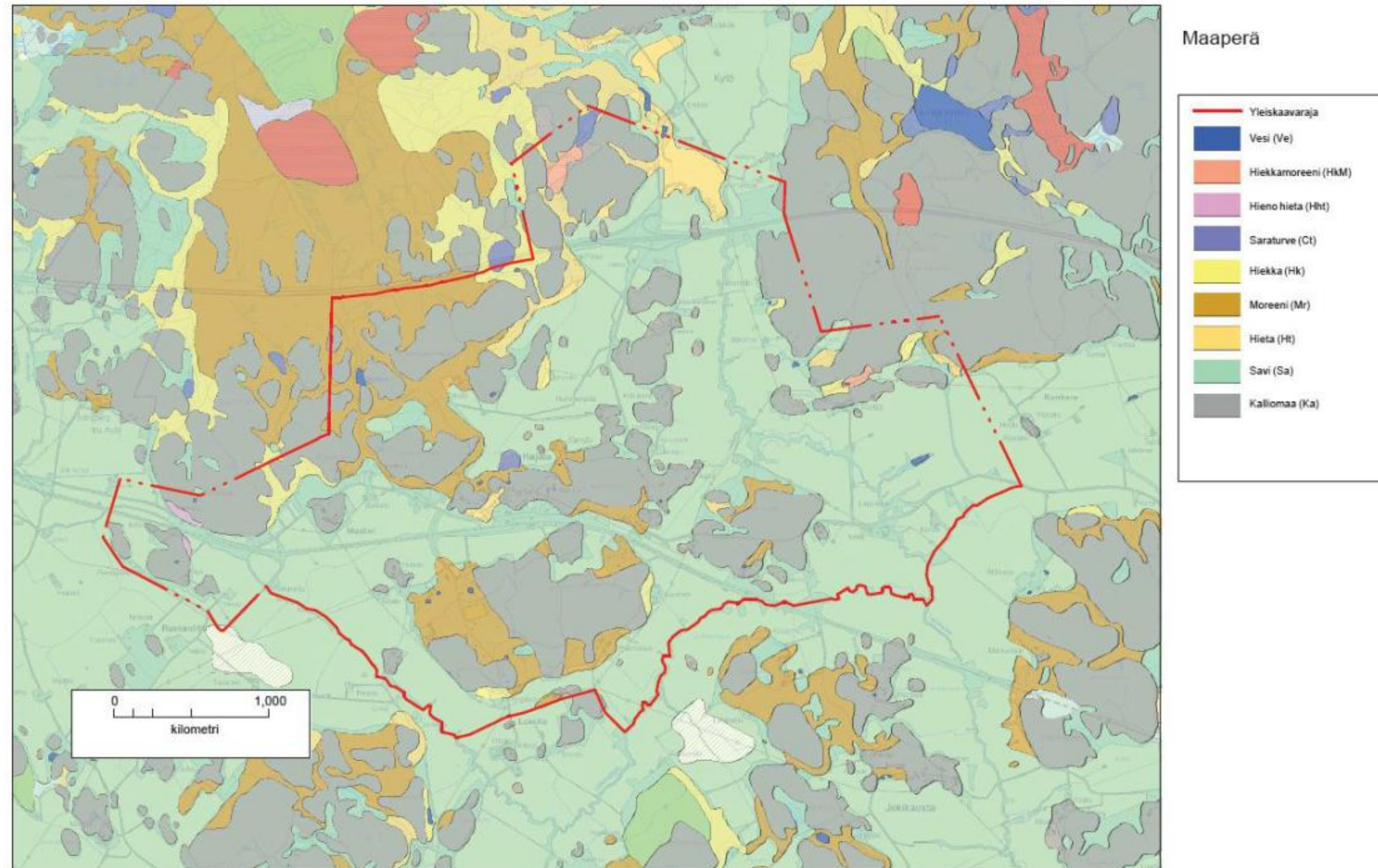
Graniitti Kvartsi- ja granodioriitti

3.10.2 Maaperä

Maaperä on kallioperän peittämää irtomaakerrosta. Selvitysalueella maaperä on pääosin savea, kalliomaata ja hiekkamoreenia. Alueen luoteis-osasta löytyy myös hiekkaa ja saraturvetta ja moottoriteliittymän pohjoispuolelta karkeaa hiekkaa. Lisäksi alueella on lajittunutta maa-ainesta, jota on käytetty soranottoon (Salon kaupunki 2012).

Jokilaaksojen saviesiintymät ovat usein paksuja ja selvitysalueen savimaa on pääasiassa jääkauden jälkeen syntynyttä niin sanottua litorinasavea, joka on muodostunut Itämeren jääkauden jälkeisen Litorinameri-vaiheen aikana suolaiseen veteen vanhempien vuosikerrallisten savien päälle. Yoldia- ja Anculyssavia ei selvitysalueella ole kovinkaan paljoa, sillä Litorinameri on suurelta osin peittänyt ne ja huuhtonut sekä kerrostanut niitä uudelleen. (Salon kaupunki 2004.)

Alueen maaperäkartta (Salon kaupunki 2013)

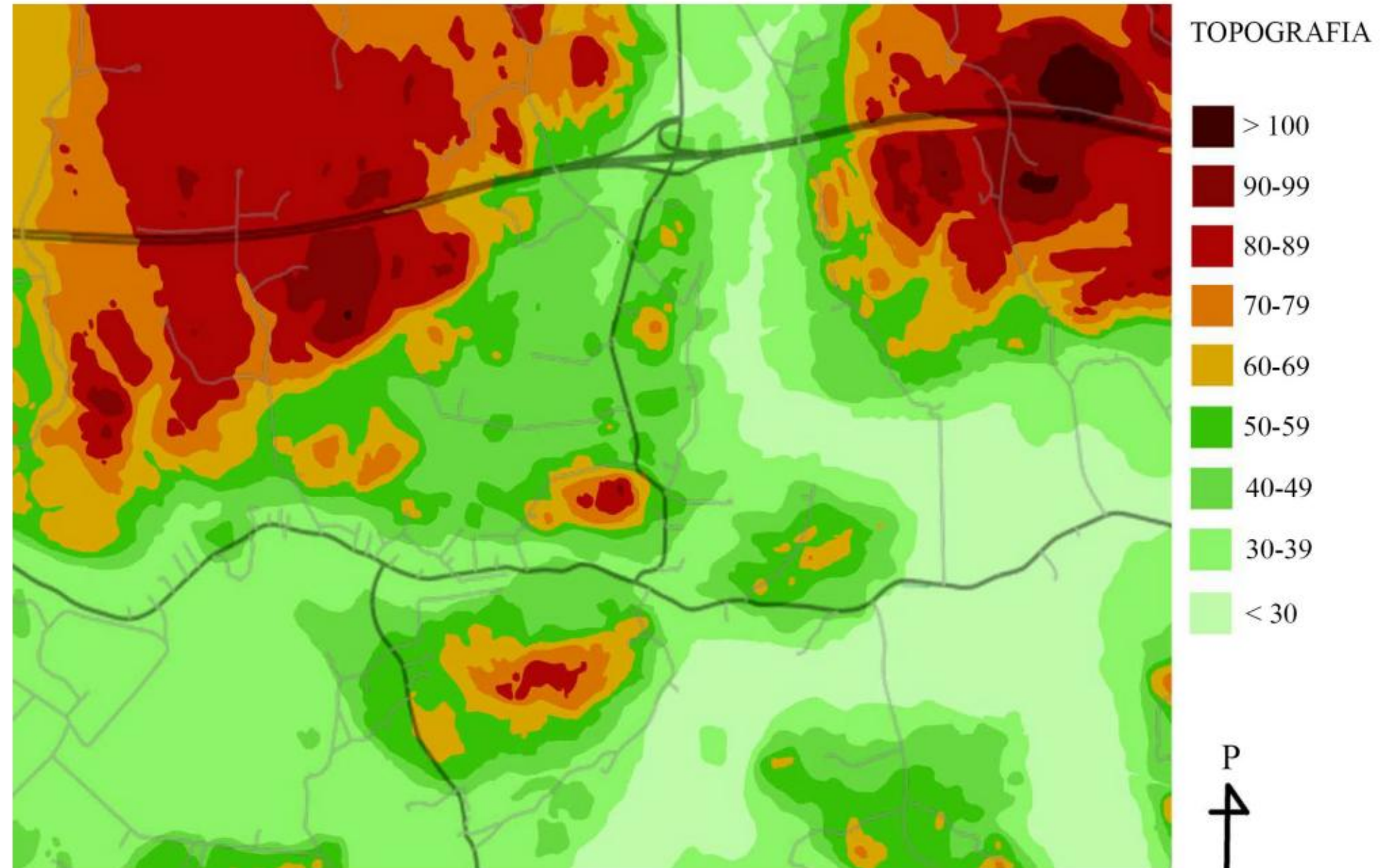

3.10.3 Topografia

Selvitysalueen maisemaa hallitsee lounaiskoillinen -suuntautuneisuus, joka näkyy jokilaaksojen suuntana. Topografialtaan alue on melko vaihtelevaa ja rinteet rajaavat laaksojen avointa tilaa.

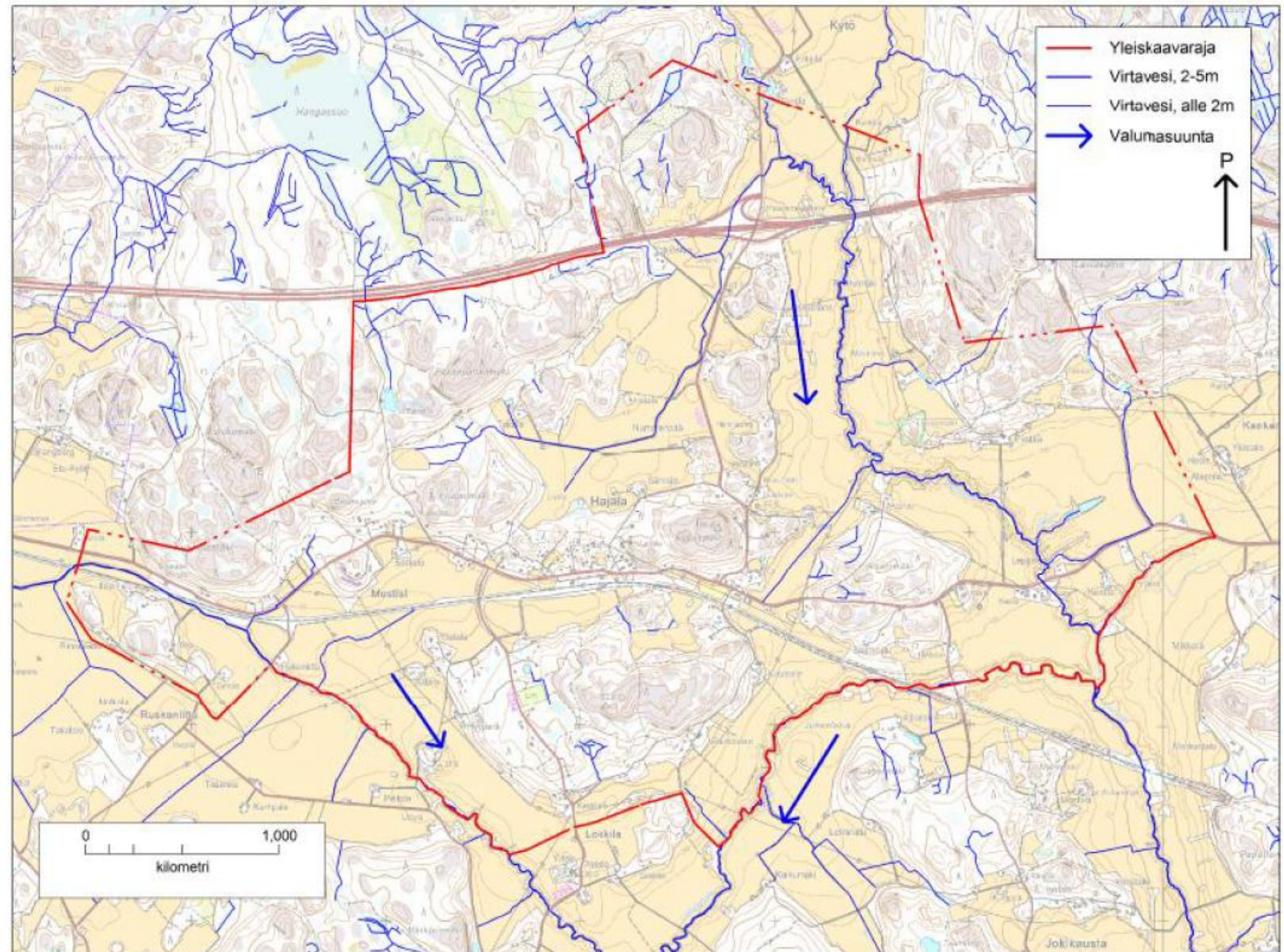
Yleisesti Varsinais-Suomesta ei löydy kovin paljoa topografialtaan voimakkaasti suuntautuneita alueita, koska kallioperässä esiintyvien liuskeisten kivilajien liuskesuunta on tavallisimmin kohtisuorassa mannerjään kulkusuuntaan ja kulutus toimintaan nähden. Suhteelliset korkeuserot alueella ovat pääosin vain 20–50 metriä. (Rautamäki 1990.)

Alueen topografiakartta (Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2013)

3.10.4 Vesiolosuhteet

Lounais-Suomen savisille seuduille tyypilliseen tapaan selvitysalueella ei ole järviä. Selvitysalue ei sijaitse pohjavesialueella. Alue sijoittuu lähelle Halikonjoen valuma-alueen lounaista rajaa. (Salon kaupunki 2004.)

Selvitysalueen vesiolosuhteet (Salon kaupunki 2014)

3.10.5 Ilmasto

Suomi sijaitsee lounastuulten vyöhykkeen pohjoisessa osassa mereisen lännen ja manta-reisen idän välialueella. Hajala sijaitsee Varsinais-Suomen rannikolla, joka kuuluu maamme mereisimpiin ilmastoalueisiin. Vallitseva tuulensuunta on lounainen, mutta talvisin myös itäiset ja pohjoiset virtaukset ovat yhtä yleisiä.

Meren läheisyydestä johtuen vuoden keskilämpötila (noin +5°C) on 2-3°C korkeampi kuin maan etelä- ja keskiosissa ja vuosittaiset lämpötilavaihtelut ovat pienemmät. Savikkojen sisältämä vesi viilentää paikallisilmastoa. (Lehtomaa 2000; Rautamäki 1990; Salon kaupunki 2004.)

3.10.6 Kasvillisuus

Kasvimaantieteellisessä aluejaossa Hajala kuuluu hemiboreaalisen ja eteläboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen välimaastoon.

Hemiboreaalista vyöhykettä kutsutaan myös tammivyöhykkeeksi, sillä sen pohjoisraja noudattelee pitkälti tammen luontaisen levinneisyyden pohjoisrajaa. Hemiboreaalin vyöhyke on Suomessa tutkimuksellisesti ainutlaatuinen alue, koska siellä esiintyy eniten eteläisten lehtimetsien piirteitä kasvillisuudessa ja muussakin eliöstössä. Eteläboreaalin kasvillisuusvyöhyke puolestaan on pohjoisen havumetsävyöhykkeen eteläisin alue.

Yleisimpiä puulajikkeita selvitysalueella ovat mänty, koivut ja lepät. Alueella esiintyy mäntyvaltaisten ja kuivien havumetsien lisäksi pieniä lehtoja, joissa tammen lisäksi kasvaa muitakin jaloja lehtipuita, kuten vaahtera ja metsälehmus.

Lehtokasvit ovat nykyään harvinaisia ja vähälukuisia, joten niiden säilymistä tulisi vaalia. Lehdot ja jalopuumetsiköt ovat monien eteläisten uhanalaisten lajien pääasiallisia esiintymisalueita maassamme, vaikka lehtoja on Suomen maapinta-alasta ainoastaan 1%. Lehtoja suojellaan Suomessa metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännöllä. Luonnonsuojelulain 29§ suojelee jaloja lehtipuita kasvavat lehdot ja metsälain 10§ suojelee kaikki luonnontilaiset tai luonnontilaisenkaltaiset, ympäristöstään selvästi erottuvat rehevät lehdot. (UPM 2006; Metsäntutkimuslaitos 2012; Lehtomaa 2000; Luonnonsuojelulaki 1096/1996, §29; Metsälaki 1093/1996, §10.)

Alueen metsää (Timo Alhoke)

3.11 Maisemakuva

Hajala sijaitsee Varsinais-Suomessa, Salon seudulla. Alue on rannikon jokilaakso- selänne- vyöhyke - laajojen jokilaaksojen ja korkeiden selänteiden vuorottelun jäsentämä rannik- kovyöhyke (Rautamäki 1990.) Selvitysalueetta ympäröivät peltoalueet, avoimet viljelymai- semat, kyläasutus ja kumpareilla sijaitsevat metsäsaarekkeet.

Maisema muodostuu melko tasaisesta peltoaukeasta, mutta pohjoisosassa on korkeus- eroiltaan vaihtelevaa metsää. Aluetta halkoo koillis-lounais -suunnassa Vanha Turuntie ja lähes sen vieressä etelämpänä kulkeva rautatie, joilta avautuvat näkymät peltoalueille. Alueen pohjoisosassa kulkee moottoritie, joka liittymineen rikkoo maisemakuva.

Selvitysalueen läpi kulkee rautatie (Timo Alhoke)

3.12 Maiseman arvot

Maiseman arvotus on tärkeä osa maankäytön suunnittelua. Tärkeät kohteet on tiedettä- vä, jotta niitä voidaan ylläpitää ja säilyttää. Arvoja voidaan tarkastella ja painottaa monis- ta eri näkökulmista riippuen siitä, millainen alue on kyseessä. Tässä työssä maiseman arvoja ja sitä kautta selvitysalueen sietokykyä maankäytön muutoksia varten on tarkas- teltu kulttuuriympäristön sekä maisemakuvallisten arvojen kannalta. Maiseman arvot on esitetty kartalla. Kartalle on merkitty kylän maisemakuvan kannalta merkittävät pelto- alueet sekä myös lähimaiseman kannalta merkittävät pellot, joilla ei kuitenkaan ole kylän identiteetin kannalta suurta merkitystä. Lisäksi karttaan on merkitty tärkeät näkymät, historiallisesti merkittäviä alueita sekä arvokkaaksi luokiteltu maisema-alue. Kartta löytyy liitteenä työn lopusta (LIITE 2).

3.12.1 Kulttuuriympäristön arvot

Rakennusalueet ja yksittäiset rakennukset ovat suuri osa kulttuuriympäristöä. Hajalan kylän rakennuskanta on pääosin peräisin jälleenrakennuskaudelta 1940–1960-luvuilta, nämä rakennukset on inventoitu rakennusinventoinnin osuudessa. Inventoinnin yhtey- dessä löytyi alueelta muutama melko hyvin tämän ajan rakentamisen piirteet säilyttänyt- tä rakennusta. Lisäksi alueella on jonkin verran vanhempia historiallisesti merkittäviä ra- kennuksia sekä rakennetun ympäristön kokonaisuuksia. Hajalan kylä edustaa hyvin säily- nyttä tienvarsi-asutusta, sillä rakennukset sijoittuvat nauhamaisesti alueen läpi kulkevan tien varteen. Tontit ovat pääsääntöisesti suuria ja talot sijaitsevat usein pitkän pihatien päässä.

3.12.2 Maisemakuvalliset arvot

Selvitysalueen maisemakuvan arvo perustuu arvokkaiisiin pelto-alueisiin sekä moniin laa- joihin näkymiin. Ihmisiä, varsinkin maaseutumaisilla alueilla asuvia, miellyttävät usein laajat kokonaisuudet ja tila tunne. Nämä näkymät tulisi ehdottomasti säilyttää avoimina myös tulevaisuudessa.

4 MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

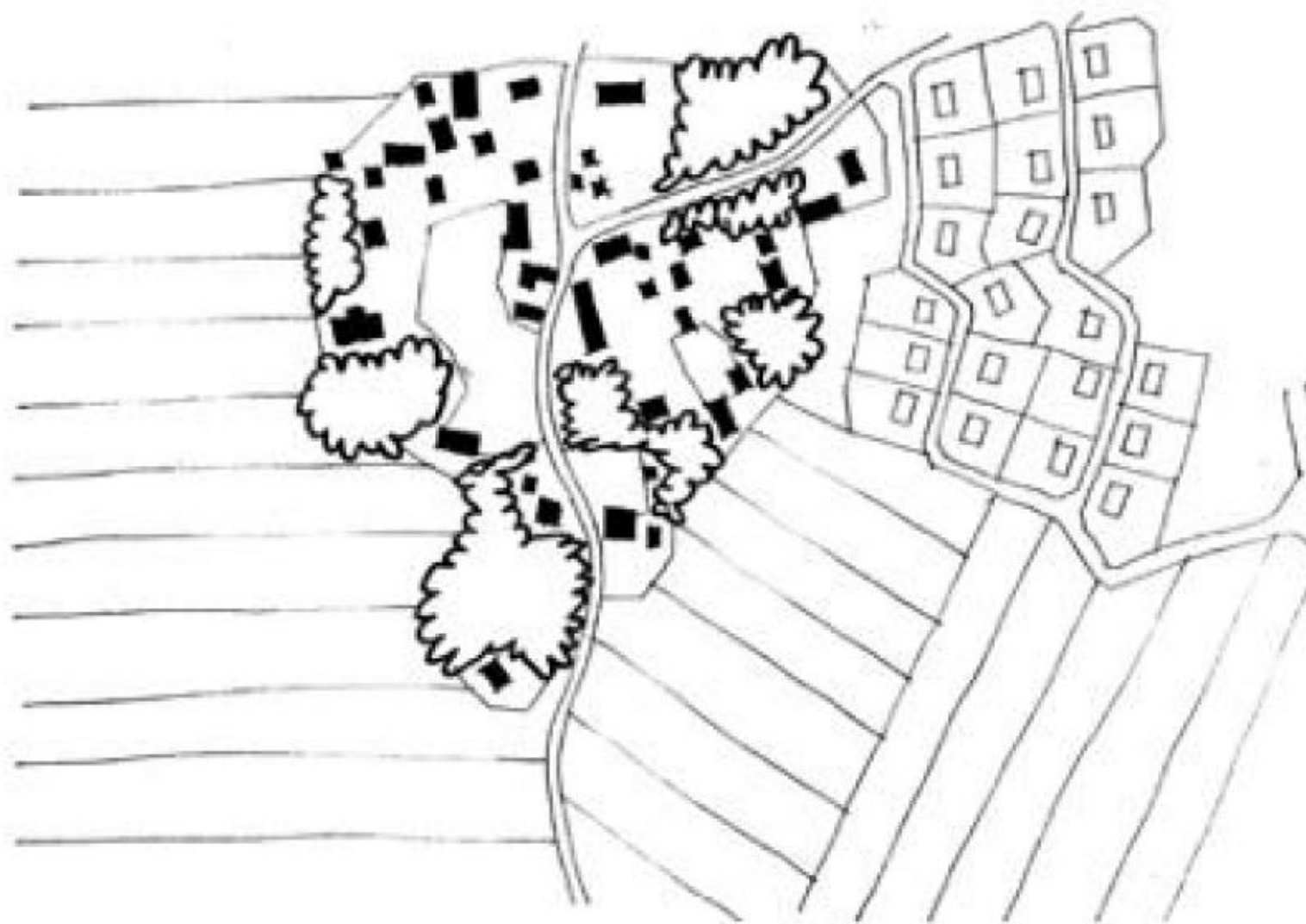
4.1 Yleistä maankäytön suunnittelusta maaseutumaisilla alueilla

Aarrevaaran (2009) mukaan eri aikojen rakennustavat ja niiden välinen epäyhtenäisyys tekevät nykyajan maaseudun ympäristöstä heterogeenisen. Aarrevaara toteaa, että aina eivät ajalliset kerrostumat toimi kulttuuriympäristöä rikastavina tekijöinä, vaan ne saattavat antaa ympäristöstä sekavan kuvan.

Erityisesti maaseudun suunnittelussa tulisikin kiinnittää huomiota siihen, miten uusi rakentaminen sijoittuu suhteessa vanhaan kylärakenteseen sekä kulttuurimaisemaan - rakentamisen sijoittaminen ja rakennustapa tulee ohjata maisemaan ja nykyiseen rakennuskantaan sopivalla tavalla. Rakennuspaikkojen määrän ja sijainnin tulee olla kokonaisuuden kannalta kohtuullinen ja hyvien suunnitteluperiaatteiden mukainen ja lisäksi eri maanomistajia tulisi kohdella mahdollisimman tasapuolisesti. (Aarrevaara 2009; Ympäristöministeriö 2012.)

Kylän itsensä kannalta uusien rakennuspaikkojen määrittämisessä on etuja; kaikki halukkaat pääsevät osallistumaan kaavoitusprosessiin ja prosessi pysyy avoimena ja kyläläisten arvoja vastavana. Lisäksi kaavoitus helpottaa mm. rakennus-

lupien saantia. Jos kylälle osoitetaan kyläsuunnitelmassa vain muutama rakennuspaikka, ei kaavaa ole välttämätöntä laatia, vaan rakennusluvut voidaan myöntää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen suunnittelutarveharkinnan (MRL 137§) jälkeen. Tällöin tulee varmistaa, että rakentaminen ei aiheuta haittaa tulevalle kaavoitukselle tai maankäytölle, eikä se aiheuta haitallista yhdyskuntakehitystä. Rakentaminen ei myöskään saa vaikeuttaa erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistysarvojen turvaamista. (Kuisma & Peltonen 2002; Ympäristöministeriö 2012; Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 137§.)

Säilynyt kylärakenne, jonka pihapiirit ovat rakennusten eri sivuilta rajaamia, sekä täydennysrakennusalue, jossa rakennukset ovat sijoitettu tonttien keskelle. (Aarrevaara 2009)

4.2 Alueen maisemalliset maankäyttösuositukset

Maankäyttösuosituksissa on pyritty ottamaan huomioon kaikki edellä tarkastellut maiseman ominaisuudet sekä alueen arvokkaat kulttuuripiirteet. Näiden pohjalta on laadittu maisemallinen maankäyttösuositus -kartta, jossa yleiskaava-alue on jaettu neljään osaan: maiseman kannalta hyvin rakentamiseen soveltuvaan, maiseman kannalta kohtalaisesti rakentamiseen soveltuvaan, maiseman kannalta heikosti rakentamiseen soveltuvaan alueeseen sekä alueeseen, johon ei tulisi rakentamista sijoittaa. Maankäyttösuositukset ovat suuntaa antavia eikä suosituksissa ole otettu huomioon esimerkiksi maanomistus – tilanteita. Kartta maankäyttösuosituksista löytyy liitteenä työn lopusta (LIITE 4).

Selvitysalueen maisemaa (Timo Alhoke)

4.2.1 Maiseman kannalta rakentamiseen hyvin soveltuvat alueet

Maiseman kannalta hyvin rakentamiseen soveltuvat alueet ovat alueita, joilla ei ole erityisiä ympäristöarvoja ja, jotka ovat maaperältään rakentamiseen soveltuvia. Nämä alueet sijaitsevat jo rakennetun ympäristön yhteydessä, ja näin ollen ne eivät riko alueelle muodostunutta maisemakuvaa.

4.2.2 Maiseman kannalta kohtalaisesti rakentamiseen soveltuvat alueet

Maiseman kannalta kohtalaisesti rakentamiseen soveltuvat alueet ovat alueita, joilla ei ole merkittäviä ympäristöarvoja. Ne sijaitsevat pääosin jo rakennetun ympäristön yhteydessä. Näitä alueita ei tulisi kuitenkaan pitää ensisijaisina rakennuspaikkoina, jotta kylärakenteesta ei muodostuisi liian tukkeutunut. Lisäksi alueiden maaperä on suurelta osin rakentamiseen heikommin soveltuvaa. Näillä alueille voidaan kuitenkin tarvittaessa myöhemmin osoittaa täydennysrakentamista. Alueelle rakennettaessa tulee kiinnittää huomiota avoimien näkymien säilymiseen.

4.2.3 Maiseman kannalta heikosti rakentamiseen soveltuvat alueet

Heikosti rakentamiseen soveltuvia alueita löytyy yleiskaava-alueen pohjois-, koillis- ja luoteis-osista. Nämä alueet sijaitsevat kaukana irrallaan kyläkeskuksesta ja muusta rakentamisesta.

4.2.4 Maiseman kannalta erittäin huonosti rakentamiseen soveltuvat alueet

Alueiksi, jolle ei tulisi sijoittaa rakentamista, on luokiteltu kaikki kylän maisemakuvan kannalta tärkeät avoimet peltoalueet. Lisäksi alueet, joilla sijaitsee muinaisjäännöksiä ja muita arvokkaita kohteita, on luokiteltu erittäin huonosti rakentamiseen soveltuviksi. Myöskään maatalouskeskusten sekä moottoritien läheiset alueet eivät sovi rakentamiselle.

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET:

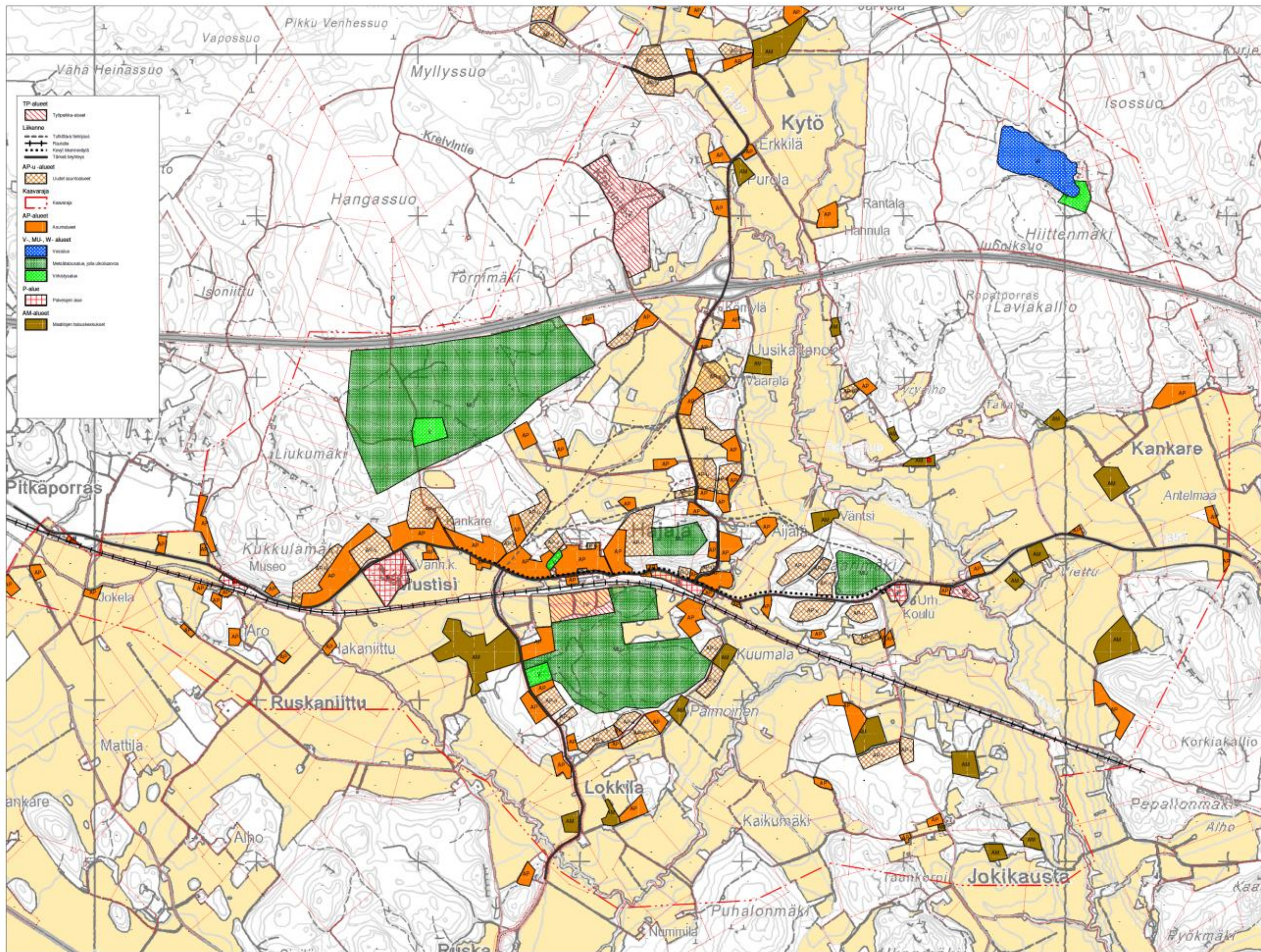
- Aarrevaara, E. 2009. Maaseudun kulttuuriympäristön muutos ja suunnitteluprosessi 1900-luvulla. Espoo: Teknillinen korkeakoulu..
 - Heikkilä, T. 2000. Suomalainen kulttuurimaisema. Sulkava: Tapio Heikkilä ja Kustannusosakeyhtiö Tammi.
 - Hirviluoto, A-L., Pitkänen, K. 1992. Halikon historia I. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
 - Kuisma, J. & Peltonen, T. 2002. Kyläsuunnittelun opas: Miten kehitämme ja kaa-voitamme kyläämme 2000-luvulla. Porvoo.
 - Lehtomaa, L. 2000. Varsinais-Suomen perinnemaisemat. Turku: Lounais-Suomen ympäristökeskus.
 - Lounatvuori, I & Putkonen, L. 2001. Rakennusperintömme: Kulttuuriympäristön lukukirja. Rakennustieto Oy.
 - Luonnonsuojelulaki.
 - Maankäyttö- ja rakennuslaki.
 - Metsälaki.
 - Muinaismuistolaki.
 - Rautamäki, M. 1990. Maakunnallinen maisemaselvitys: Varsinais-Suomi. Turku: Varsinais-Suomen Seutukaavaliitto.
 - Salon kaupunki. 2004. Salon yleiskaava 2020: Salon maisemaselvitys.
 - Salon kaupunki 2011. Hajalan kyläsuunnitelma.
 - Salon kaupunki. 2012. Hajalan kyläkaava.
- ### SUULLISET LÄHTEET:
- Lindh, T. 2013. Arkkitehti, Alvar Aalto Säätiö. Conservation management plan. Luento. Seminaari rakennetun kulttuuriperinnön hoidosta 24.10.2013, Kemiö Villa Lande.
 - Mikkonen-Hirvonen, S. 2013. Arkeologi, Museovirasto. Muinaisjäännösten maisemanhoito. Luento. Seminaari rakennetun kulttuuriperinnön hoidosta 24.10.2013, Kemiö Villa Lande.
 - Nyman, M. 2014. Tutkija, Varsinais-Suomen ELY-keskus. Kenen maisema?. Seminaari Salon seudun maisemista 29.1.2014. Salo, kaupungin valtuustosali.
 - Seppälä, A-L. 2014. Alueiden käytön yksikön päällikkö, Varsinais-Suomen ELY-keskus. Kenen maisema?. Seminaari Salon seudun maisemista 29.1.2014. Salo, kaupungin valtuustosali.

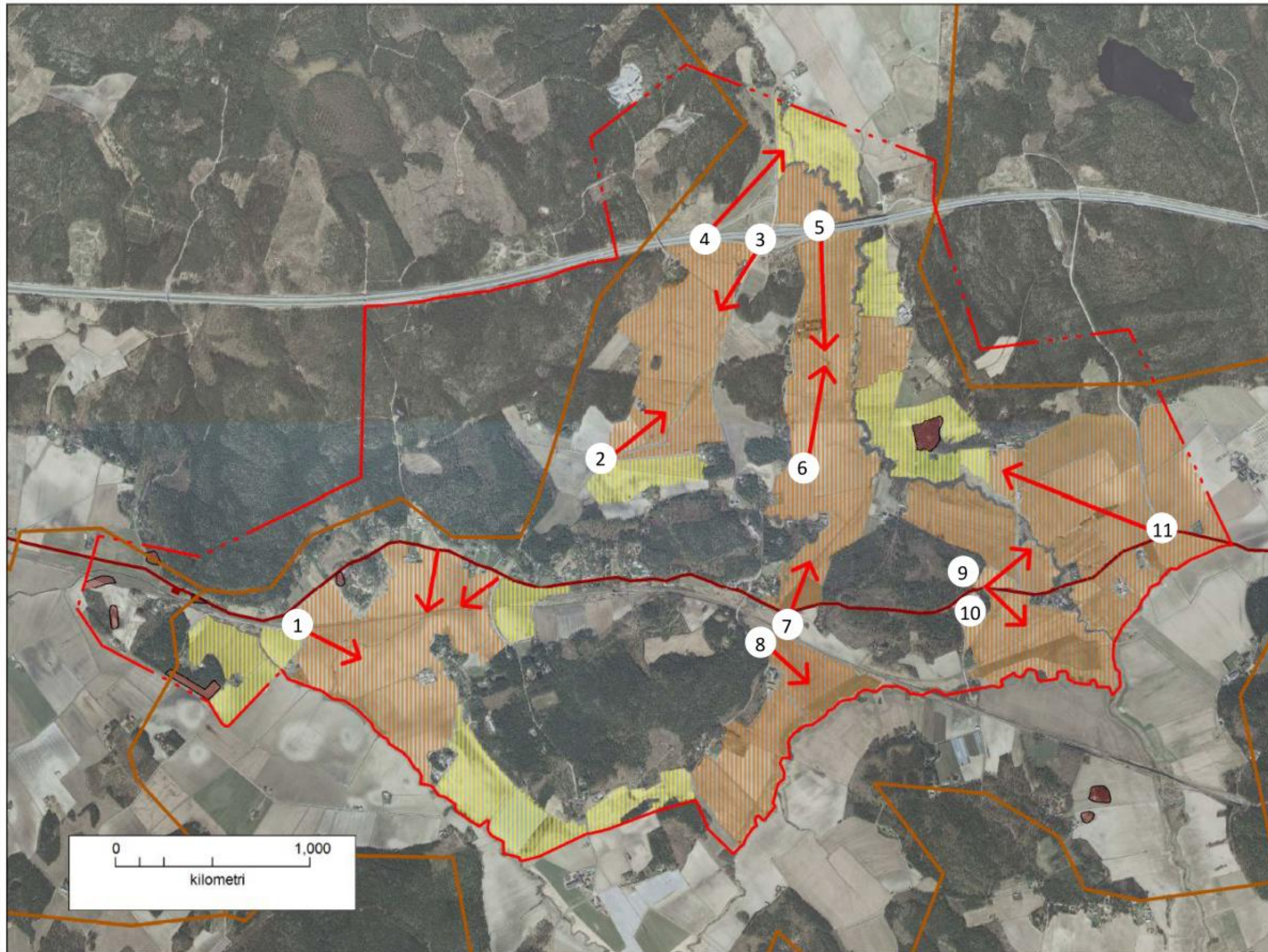
ELEKTRONISET LÄHTEET:

- Lounaispaikka. 2013. Kartta-aineisto [viitattu 12.12.2013]. Saatavissa: <http://kartta.lounaispaikka.fi/>
- Metsäntutkimuslaitos. 2012. Solbölen tutkimusmetsä –Ikkuna tammivyöhykkeen metsäntutkimukseen [viitattu 1.10.2013]. Saatavissa: <http://www.metla.fi/metsat/solbole/>
- Museovirasto. 2012. Historiallisen ajan muinaisjäännökset [viitattu 9.10.2013]. Saatavissa: http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen_perinto/historiallisen_ajan_perinto
- Tiehallinto. Suuri rantatie -Kunikaantie [viitattu 3.6.2013]. Saatavissa: <http://alk.tiehallinto.fi/tiehist/rantatie.htm>
- UPM. 2006. Metsiemme lehtokasveja [viitattu 20.9.2013]. Saatavissa: https://www.metsamaailma.fi/fi/ForestInformation/ForestLibrary/Documents/Metsiemme_lehtokasveja_opasvihko.pdf
- Valtion ympäristöhallinto. 2011a. Rakennusperintö ja kulttuuriympäristö [viitattu 3.6.2013]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=232&lan=fi>
- Valtion ympäristöhallinto. 2011b. Uskelan- ja Halikonjoen laaksot [viitattu 3.6.2013]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110899&lan=fi>
- Valtion ympäristöhallinto. 2013. Arvokkaat maisema-alueet [viitattu 3.6.2013]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=685&lan=fi>
- Varsinais-Suomen maakuntamuseo. 2013. Museon inventointiportaali [viitattu 30.11.2013]. Saatavissa: <http://mip.turku.fi>
- Ympäristöministeriö. 2012. Kyläyleiskaavoitus: Opas kaavoittajille, kunnille ja kylille [viitattu 6.2.2014]. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38724/SY3_2012_Kylayleiskaavoitus_FINAL.pdf?sequence=1
- Ympäristöministeriö. 2013. Rakennussuojelua ja maisemansuojelua koskeva lainsäädäntö [viitattu 9.9.2013]. Saatavissa: http://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakennussuojelua_ja_maisemansuojelua_koskeva_lainsaadanto

LIITTEET

- LIITE 1: Kyläkaava (Salon kaupunki 2012.)
- LIITE 2: Maiseman arvot –kartta
- LIITE 3: Tärkeät näkymät
- LIITE 4: Maisemalliset maankäyttösuositukset –kartta

MAISEMAN ARVOT

- Yleiskaavaraja
- Tärkeä näkymä
- Maisemakuvan kannalta tärkeä pelloalue
- Lähimaiseman kannalta tärkeä pelloalue
- Valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen raja
- Muinaisjäännösalue
- Historiallinen tie
- Arvokas rakennuskulttuurikohde

① Valokuva kohteesta liitteellä 3

Elisa Lindqvist, miljösuunnittelun opiskelija
12.2.2014, Salon kaupunki

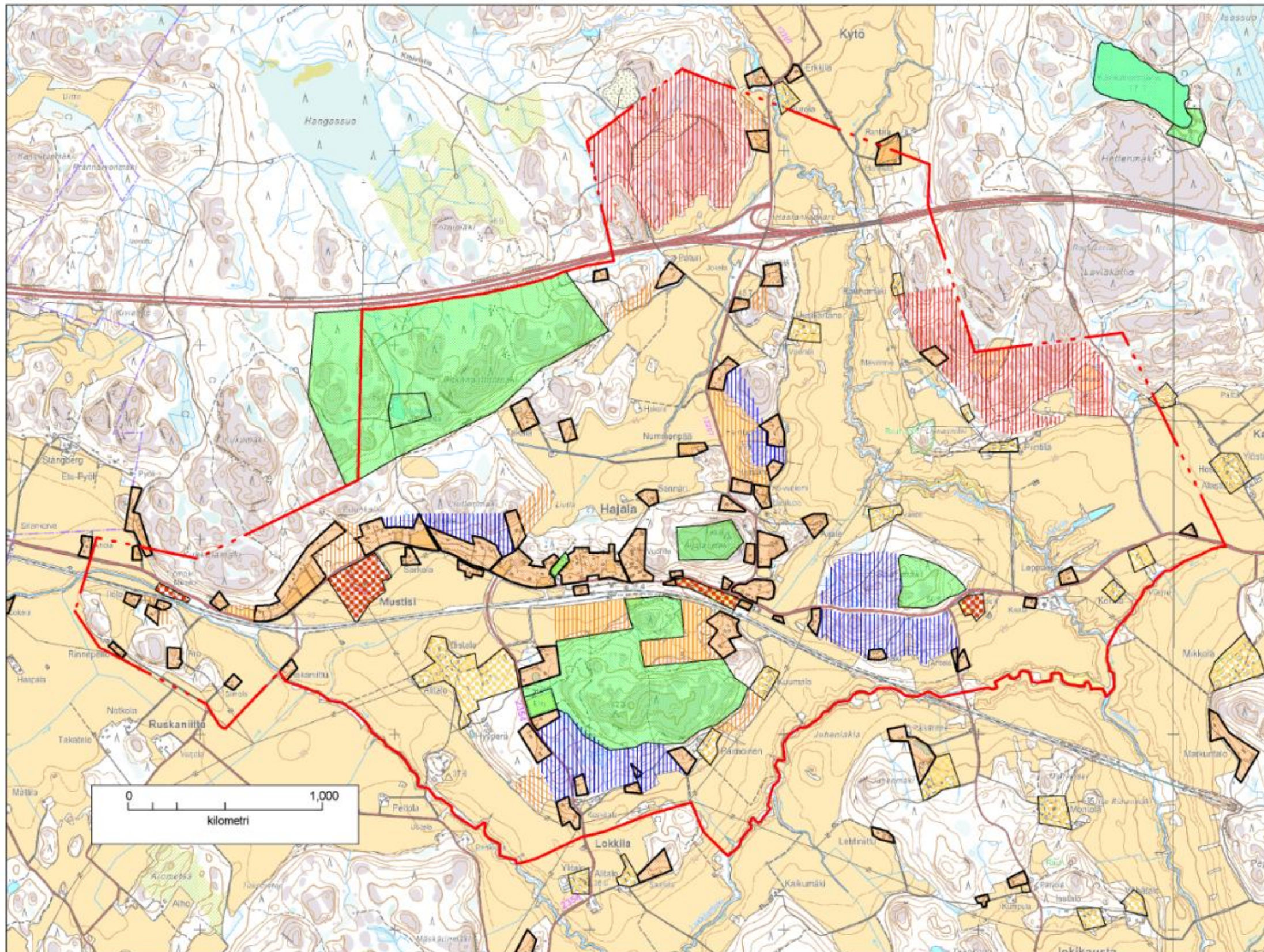
LIITE 3

Kuvia tärkeistä näkymistä. Kuvan numero vastaa maiseman arvot – kartalla (LIITE 2) olevaa näkymää.

MAISEMALLISET MAANKÄYTTÖSUOSITUKSET

- Yleiskaavaraja
- ▨ Maisemallisesti hyvin rakentamiseen soveltuva alue
- ▨ Maisemallisesti kohtalaisesti rakentamiseen soveltuva alue
- ▨ Maisemallisesti heikosti rakentamiseen soveltuva alue
- Olemassa oleva asuinalue
- Metsien moninaiskäyttöalue
- ▤ Palvelualue
- ▨ Maatalouskeskus

Muu alue on maisemallisesti erittäin heikosti rakentamiseen soveltuva

P
↑

Elisa Lindqvist, miljösuunnittelu opiskelija
12.2.2014, Salon kaupunki